

52389

CONAN DOY
ALTE AVENTUR
ALE LUI
SHERLOCK HO

Arthur Conan doyle

**Alte aventuri ale lui
Sherlock Holmes**

Traducere: Iosif Nădejde

Editura ALCALAY & CO

București

1919

Un criminal iscusit

Răsfoind însemnările mele asupra celor șapte-zeci de cazuri ciudate, cu prilejul cărora am avut puțința să studiez de aproape felul de a lucra al prietenului meu Sherlock Holmes, găsesc multe întâmplări tragice, câteva comice și un mare număr numai ciudate; dar nici una nu e banală, lucru ce se explică prin aceea că lucrând mai mult din dragoste pentru arta lui decât pentru a câștiga bani, el nu se amesteca nici odată într-o afacere dacă nu presimțea într-însa ceva bizar sau fantastic. Din toate aceste afaceri niciuna nu-mi pare mai originală decât cea privitoare la familia Roynet de Stoke Moran.

Întâmplările pe care vreau să le povestesc aci s-au desfășurat pe la începutul prieteniei mele cu Holmes când, holtei amândoi, locuiam împreună într-o casă din Baker Street. Le-aș fi dat publicității mai de mult, dacă n-ași fi făgăduit să păstrez taina, și n-am fost deslegat de cuvântul meu de cât luna trecută, prin moartea neașteptată a aceleia căreia i-l dădusem. Acum socotesc că a sosit momentul de a da la iveală aceste fapte, căci

am aflat din izvoare vrednice de încredere, că s-ar fi răspândit asupra morții doctorului Grimesby diferite zvonuri care înfățișează această afacere ca mult mai gravă decât a fost în realitate. Era pe la începutul lunii Aprilie 1883. Într-o dimineață, deșteptându-mă din somn, zării lângă patul meu pe Sherlock Holmes, îmbrăcat gata. Știam că de obicei nu se scula prea de dimineață și cum ceasornicul de pe cămin arăta deabia ora șapte și un sfert, îl privii cu oarecare mirare și chiar cu puțină ciudă, pentru că-mi turburase somnul.

— Sunt foarte necăjit că am fost nevoit să te trezesc, Watson, zise el, dar toți am pățit astăzi la fel; doamna Hudson a făcut începutul și fiind trezită din somn pe neașteptate, s-a răzbunat pe mine și eu pe dumneata.

— Dar ce s-a întâmplat? Arde casa?

— Nu, o clientă, o tânără fată, care a venit într-o stare de agitație nemai pomenită și care stăruie cu orice preț să mă vadă. Mă așteaptă jos în salon. Or, când o fată bate străzile la ora asta și scoală din somn pe niște oameni care dorm încă, nu mai încapе îndoială că are pe suflet ceva foarte grav. Și dacă, precum bănuiesc, ne aduce o afacere vrednică de studiat, sunt încredințat că vei dori s-o urmărești de la început. Iată de ce m-am gândit să te trezesc pentru ca să nu scapi prilejul.

— Dragul meu, ași fi nemângâiat dacă l-aș scăpa.

Nimic nu mi se părea mai pasionat de cât să urmăresc pe Holmes în cercetările sale profesionale și să admir

deducțiunile repezi, cu ajutorul cărora izbutea să descurce toate problemele ce i se dădeau spre deslegare. Mă îmbrăcai cât putui mai repede și după câteva minute intrai cu prietenul meu în salon. Găsirăm aci o femeie îmbrăcată în negru, cu fața ascunsă într-un vâl des; văzându-ne intrând, ea se sculă de pe scaunul pe care ședea

— Bună ziua, doamnă, zise Holmes prietenos. Eu sunt Sherlock Holmes; iată și pe doctorul Watson, amicul meu intim și asociatul meu, de față, cu care puteți vorbi tot așa de deschis ca în fața mea. Ha! văd cu mulțumire că doamna Hudson a avut bunul gând de a face foc. Fiți așa de bună și dați-vă mai aproape de cămin; am să spun să vă pregătească o ceașcă de cafea caldă, că văd că tremurați.

— Nu tremur de frig, zise femeia cu o voce slabă, schimbându-și locul

— De ce tremurați, dar?

— De frică, domnule Holmes, sau, mai bine, de groază. La aceste vorbe își scoase vâlul și ne încre-dințarăm că era într-adevăr într-o stare de agitație nespusă: trăsăturile ei erau încordate, pielea aproape vânăată, ochii neliniștiți, înspăimântați, rătăciți ca aceia ai unui om urmărit de o haită de lupi. După înfăți-șare părea să aibă vre-o treizeci de ani, dar câteva fire de păr sur înaintea de vreme și expresia de oboseală ce i se întipărise pe față, o arătau mai bătrână. Sherlock văzu toate astea dintr-o ochire repede și pătrunzătoare.

— Nu vă temeți de nimic, zise el cu un ton prietenos, vom lămuri lucrurile numai decît; sunt încre-dințat de asta. Mi se pare că ați venit cu trenul.

— Mă cunoașteți dar?

— Nu, dar văd biletul de întoarcere în mînușa din mîna stîngă. Trebuie să fi plecat foarte de dimineată și ați făcut o cursă lungă într-o gabrioletă, pe un drum rău, înainte de a ajunge la stație. Ea tresări și privi pe tovarășul meu plină de uimire. Nu e niciun mister aici, dragă doamnă, zise el surîzînd. Mîneca stîngă a jachetei dumneavoastră e pătată de noroi în șapte locuri, semnele sunt încă proaspete. Numai o gabrioletă poate stropi pe cineva în halul ăsta, mai ales cînd călătorul e așezat în stînga vizitiului.

— Oricare ar fi metoda dumneavoastră de a judeca, ați nemerit bine, zise ea. Am plecat de acasă înainte de ora șase; am ajuns la Leatherhead la șase și douăzeci și am luat primul tren. Ah, domnule, nu mai sunt în stare să mă stăpînesc, am să-mi ies din minți dacă situația asta va mai dura. N-am cui să mă adresez, nu cunosc pe nimeni. absolut pe nimeni și singura ființă care se interesează de mine nu-mi poate da decît un ajutor, prea neînsemnat. Am auzit despre dumneavoastră, domnule Holmes, la doamna Farintosh, pe care ați ajutat-o într-o împrejurare grea. Dela dînsa v-am aflat adresa. Oh! domnule, veți putea oare să mă ajutați și pe mine și să aruncați puțină lumină în haosul ce mă înconjoară? Pentru moment nu vă pot plăti serviciile, dar peste o lună sau două voi fi

măritată, voi fi stăpână pe averea mea și veți vedea atunci că nu sunt o nerecunoscătoare.

Holmes se întoarse spre biroul său și luă un carnet pe care-l răsfoi.

— Farintosh, zise el. Ah! da, îmi aduc aminte. Pot să vă încredințez, doamnă, că voi fi fericit să mă ocup de afacerea dumneavoastră și să o desleg ca pe aceea a prietenei ce v-a trimis la mine. Cât despre plată, să nu vorbim acum, va rog; profesiunea mea poartă în sine toată răsplata; vă las liberă să-mi înapoiati când veți găsi cu cale cheltuielile ce le voi face. Și acum, vă rog să-mi expuneți afacerea, fără a trece cu vede-rea peste niciun amănunt care ar putea să ne lumineze.

— Vai, răspunse vizitatoarea noastră, grozăvia situației mele, stă în aceea că temerile mele sunt așa de vagi și bănuelile îmi sunt întemeiate pe temelii așa de slabe, pot zice chiar copilărești, în cât chiar și acela căruia am dreptul să-i cer ajutor și un sfat, le socotește ca închipuiri de femeie nervoasă. El nu mi-o spune chiar de-a dreptul dar o ghicesc după răspunsurile lui încurajatoare și după privirile lui pline de milă. Mi s-a spus, domnule Holmes, că știți să citiți în fundul inimilor omenești; veți fi poate în măsură să-mi dați un sfat și o mână de ajutor în fața primejdiilor care mă amenință.

— Vă ascult cu luare aminte, doamnă.

— Mă numesc Elena Stoner și locuiesc la tatăl meu vitreg, cel din urmul vlăstar al uneia din cele mai vechi familii saxone din Englitera, Royslott de Stoke Moran.

Holmes făcu un semn din cap: O cunosc din nume, zise el.

— Această familie a fost pe vremuri una din cele mai bogate din Englitera și moșiile ei se întindeau spre nord până la Berkshire și spre răsărit până la Hampshire. În veacul trecut însă au urmat una după alta patru generații de risipitori și destrăbălați și ultimul din familie, un jucător pasionat, a dus casa la ruină. Din toate moșiile n-a rămas nimic de cât câteva hectare de pământ și casa, veche de două sute de ani și împovărată de ipoteci. Cel din urmă proprietar și-a petrecut aci viața necăjită de nobil ruinat, dar fiul său unic, tatăl meu vitreg, dându-și seama de situația tristă în care se găsea, isbuti să dobândească de la o rudă ceva fonduri cu care să facă studii medicale și plecă la Calcuta, unde, mulțumită dibăciei sale și carac-terului său stăruitor, își făcu o frumoasă clientelă. Se întâmplă însă că într-o clipă de mânie, pricinuită de un furt ce se făptuise în casa lui, el ucise pe un indian și puțin a lipsit ca să fie osândit la moarte. După ce făcu mai mulți ani închisoare, se întoarse în Anglia amărât și posac. Pe vremea cât stătuse în India, doc-torul Royslott se căsătorise cu mama mea, doamna Stoner, tânăra văduvă a majorului Stoner din artileria Bengalului. Sora mea Iulia și cu mine eram gemene și nu aveam de cât doi ani la această a doua căsătorie a mamei mele. Dânsa era bogată, avea o rentă de o mie de lire sterline și și-a lăsat prin testament averea doctorului Royslott, pentru ca să ne crească și cu

îndatorirea să ne dea fiecareia la măritiş o rentă hotărâtă de mama. Puţin timp după întoarcerea noastră în Englitera, mama muri, ucisă într-un accident de tren acum aproape opt ani. Din momentul acela, doctorul Royslott n-a mai făcut nici o sfortare de a-şi creia o clientelă la Londra şi ne-a luat cu dânsul în vechea locuinţă a familiei Stoke Royslott de Moran. Averea pe care ne-o lăsase mama era îndeustulătoare pentru toate trebuinţele noastre şi se părea că de acum vom putea trăi zile liniştite şi senine.

De odată însă băgarăm de seamă că firea tatălui nostru vitreg se schimbă cu desăvârşire. În loc de a încheia legături de prietenie şi a schimba vizite cu vecinii noştri, care la început fuseseră încântaţi de a vedea un Royslott de Stoke Moran instalat din nou în vechea locuinţă a familiei, el se închise în casă şi nu eşia de cât foarte rar, şi atunci se certa cu oricine îi eşia în cale. De altfel, violenţa de caracter vecină cu nebunia era ceva ereditar la bărbaţii din familia lui şi la tatăl meu vitreg această dispoziţie se desvoltase şi mai mult în timpul cât locuise sub tropice. Nenumărate certuri şi bătăi avură loc, ba chiar de două ori a avut de furcă cu poliţia corecţională; el ajunsese spaima satului şi oamenii îl ocolesc, căci e foarte puternic şi când se mânie nu se mai poate stăpâni.

Săptămâna trecută a aruncat în râu, de pe un pod, pe un fierar cu care se certase şi n-am putut înlătura un scandal public de cât dând victimei toţi banii pe care i-am putut strânge.

El n-are alți prieteni de cât pe niște țigani; a îngăduit acestor vagabonzi să poposească pe câteva fălci de pământ acoperite cu mărăcini, singura proprietate a familiei și în schimb îi vizitează foarte des în corturile lor, ba chiar călătorește cu ei săptămâni întregi.

Doctorul Roylott mai are o nestăpânită pasiune pentru niște animale indiene, care îi sunt trimise de un corespondent; în momentul acesta are o panteră și o maimuță, care se plimbă în libertate și de care sătenii se tem tot așa de mult ca și de stăpânul lor.

Vă puteți închipui dar, domnule Holmes, că sora mea Iulia și cu mine nu petreceam tocmai bine. Nici un servitor nu putea rămâne în slujba noastră și trebuia să vedem singure de toate cele. Sora mea nu avea de cât trei-zeci de ani când a murit și totuși părul începuse a-i albi, ca și al meu de altminteri.

— Sora dumneavoastră a murit?

— Da, acum doi ani, și tocmai despre moartea ei vreau să vă vorbesc.

Întelegeți că ducând viața pe care v-am descris-o, se înfățișa rar prilejiul de a vedea oameni de vârstă și de potrivă noastră. Aveam totuși o mătușe, sora nemăritată a mamei mele, domnișoara Honoria Westphail care locuiește lângă Harrov și ni se îngăduia, din când în când, să-i facem o scurtă vizită. Acum doi ani Iulia petrecu la dânsa sărbătorile Crăciunului și întâlni aci pe un maior de marină, cu care se logodi. Tatăl meu vitreg aflând despre această

plănuită căsătorie, nu se împotrivi câtuși de puțin; dar cu cincisprezece zile înainte de ziua fixată pentru ceremonie s-a desfășurat teribila dramă, care m-a lipsit de singura mea tovarășă.

Sherlock Holmes, care rămăsese rezemat de spatele scaunului cu ochii închiși și cu capul dat pe spate, deschise în acest moment ochii și aruncă o privire asupra clienței sale.

— Vă rog să-mi dați amănunte mai precise asupra acestei împrejurări, zise el.

— Lucru foarte ușor, căci fie-care minut din acea noapte înspăimântătoare mi s-a întipărit adânc în minte. După cum v-am spus, casa e foarte veche: și numai una din aripi e locuită. Camerele de culcare se găsesc în rândul de jos, saloanele în pavilionul central. Prima cameră e a doctorului Roylott, cea de a doua a surorii mele: cea de a treia a mea. Odăile n-au trecut una în alta ci dau toate în aceeași sală. Înțelegeți?

— De minune.

— Ferestrele acestor trei încăperi răspund în grădină. În noaptea fatală în care a murit sora mea, doctorul RoyloH s-a retras de vreme în camera lui, dar fără să se culce, căci Iulia simți de odată un puternic miros de tutun de la țigările indiene pe care obișnuia să le fumeze. Ea își părăsi deci odaia și trecu la mine, unde stăturăm mai mult timp de vorbă. La ora unsprezece se sculă să plece, dar se opri la ușe:

— Ascultă, Elena, n-ai auzit vre-odată un șuerat în mijlocul nopții?

— Nu, nici odată.

— Crezi că e cu neputință ca cine-va să șuere în timpul somnului, nu e așa?

— Netăgăduit, dar pentru ce?

— Pentru că în nopțile din urmă, am auzit mereu, către orele trei dimineața, un șuerat slab dar destul de lămurit. Am somnul foarte ușor și în fiecare noapte mă treziam speriată. Nu pot să-mi dau seama de unde venea, din camera vecină sau din grădină? Voiam să știu dacă ai auzit și tu acest șuerat.

— Nu . Se vede că venea de la țiganii din parc.

— Se poate. Dar dacă e așa, mă mir că nu l-ai auzit și tu.

— Știi doar, că eu n-am somnul ușor ca tine.

— De altfel, lucrul n-are prea mare însemnătate, adăogă ea surâzând. Apoi mă părăsi și peste câteva clipe o auzii închizând ușa cu cheia.

— Obișnuieți totdeauna să încuiati ușa noaptea?

— Totdeauna.

— De ce?

— V-am spus că doctorul avea o panteră și o maimuță; din cauza acestor animale noi nu eram liniștite de cât când știam că ușa e încuiată.

— Înțeleg. Urmați, vă rog.

— În noaptea aceea n-am putut dormi. Presimțirea nelămurită a unei nenorociri mă umplea de neliniște. V-am spus că sora mea și cu mine eram gemene și știți cât de subtile sunt legăturile care unesc două suflete în asemenea împrejurări. Afară timpul era înspăimântător. Vântul sufla cu putere și ploaia isbia cu sgomot în geamuri. De odată, în mijlocul sgomotului vijeliei, auzii un strigăt disperat și recunoscu vocea surorii mele. Sării din pat, aruncai în grabă un șal pe umeri și mă repezii în coridor. În momentul când deschideam ușa, auzii, sau mi s-a părut că aud un șuerat ușor, în felul aceluia pe care mi-l descriese sora mea, și o clipă după aceea auzii un sgomot sonor, parcă ar fi căzut la pământ o masă de metal. Apoi ușa surorii mele se deschise încet. Mă oprii înmărmurită, neștiind ce o să se petreacă. La lumina lămpii din coridor văzui pe ora mea apărând în prag, cu fața palidă de groază, făcând gesturi ca pentru a chema în ajutor și clătinându-se ca un om beat. Alergai la ea, o apucaii în brațe, dar picioarele i se moleșiră și căzu la pământ. Ea se svârcoli în suferinți îngrozitoare și membrele i se sgârciră. La început crezui că nu mă recunoscuse, dar când mă plecat deasupra ei, îmi strigă cu o voce pe care n-am s-o uit nici odată: «O, Doamne, Eleno! O bandă, o bandă pestriță!» Parcă ar mai fi vrut să spună ceva și degetul ei arăta spre camera doctorului, dar o

apucară din nou convulsiunile împiedicând-o de a vorbi. Alergai repede să chem pe tatăl meu și-l întâlnii când ieșia din odaia lui în cămașe de noapte. Când ajunserăm lângă sora mea, aceasta era fără cunoștință. Doctorul îi turnă coniac între buze, trimise să cheme pe doctorul satului, dar toate sfortările noastre fură zadarnice; viata o părăsia puțin câte puțin și ea muri fără a-și mai fi venit în fire.

— Un moment, zise Holmes: sunteți sigură că ați auzit acel șuerat și acel sgomot metalic? Ați putea să jurati pe onoarea dumneavoastră?

— Și procurorul m-a întrebat despre asta la cercetarea pe care a făcut-o. Sunt pe deplin încredințată că am auzit acele sgomote, dar știu și eu? vijelia suflă cu atâta putere și casa gema așa de tare că se poate să mă fi înșelat

— Sora dumneavoastră era îmbrăcată?

— Nu, era în toaletă de noapte. În mâna ei dreaptă s-a găsit restul de la un băț de chibrit care arsese și în mâna stângă cutia de chibrituri

— Ceeace dovedește că aprinsese chibritul ca să vadă ce e în juru-i. Faptul acesta e foarte important. Care a fost rezultatul anchetei?

— Afacerea a fost studiată cu multă grije, căci purtarea doctorului Roylott era bine cunoscută în tot districtul, dar nu s-a putut descoperi cauza morții și nici vre-o urmă care să ne dea o îndrumare. Mărturi-sirea mea dovedea că ușa fusese încuiată pe dinăuntru, iar cât despre ferestre, s-a

constatat că erau bine închise iar obloanele cu drugi de fier nu fuseseră atinse. Zidurile fură cercetate cu băgare de seamă și fură găsite neatise, tot așa și podelele. Căminul e larg, dar închis, la oare care înălțime, cu patru drugi de fier. Nu mai încape dar nici o îndoială, că sora mea era cu totul singură când s-a petrecut întâmplarea care i-a răpus viața. De alt-fel, pe corpul ei nu se observa nici o urmă de violență

— Nici de otravă?

— Doctorii au examinat-o din acest punct de vedere, fără nici un rezultat

— Care este, după părerea dumneavoastră, cauza morții nefericitei fete?

— Sunt încredintată că n-a murit de cât de spaimă și de sguduire nervoasă, dar ce anume a înspăimân-tat-o, nu-mi pot închipui.

— Pe vremea aceea erau țigani în parc?

— Da, sunt mai totdeauna

— Așa? Și la ce v-ați gândit mai întâiu când ați auzit pe sora dumneavoastră vorbind de o bandă, o bandă pestriță?

— Am crezut la început că era o simplă urmare a delirului, dar apoi mi-am zis că vorba aceasta putea însemna o bandă de oameni, poate țiganii din parc. M-am întrebat dacă fășiile sau benzile de stambă colo-rată de care multi

dintre ei își înfășoară capul nu-i sugerase adjectivul ciudat pe care-l întrebuintase.

Holmes clătină capul cu aerul unui om care e departe de a fi multumit.

— Întâmplarea mi se pare foarte misterioasă, zise el. Urmați, vă rog, înainte cu povestirea.

— Au trecut doi ani de atunci și până în vremea din urmă viața mea a fost mai singuratică de cât totdeauna. Acum o lună însă, un prieten pe care îl cunosc din copilărie, m-a cerut în căsătorie. El se numește Armitage, Percy Armitage, și e al doilea fiu al domnului Armitage de Crane Water din Reading. Tatăl meu vitreg n-a făcut nici o obiecțiune la acest proiect și nunta trebuia să aibă loc la primăvară. Acum două zile s-au început niște lucrări de reparațiune în aripa de apus a clădirii și zidul camerei mele a fost găurit; am fost dar silită să mă mut în odaia în care a murit sora mea și să dorm în acelaș pat în care și-a dat sfârșitul. Care nu mi-a fost însă groaza când noaptea trecută, pe când stam trează cu gândul la trista ei soartă, auzii de odată în tăcerea nopții șueratul slab care fusese semnalul morții sărmanei Iulia. Mă sculai dintr-o săritură și aprinsei lampa, dar nu văzui nimic în odaie. Prea mișcată pentru ca să mă mai culc, mă îmbrăcai și de cum se luminează de ziuă, mă strecurai afară; luai o gabrioleță de la un han din vecinătatea noastră și mă dusei la Leatherhead, de unde mă urcai în tren și am venit la Londra ca să vă văd și să vă cer un sfat și o mână de ajutor

— Ați făcut foarte bine, răspunse amicul meu. Dar mi-ați spus oare totul?

— Da, totul.

— Miss Roylott, nu e adevărat; voiți să crutați pe tatăl dumneavoastră.

— Cum, ce voiți să spuneți?

Drept ori-ce răspuns, Holmes, ridicând dantela neagră a mânecei, descoperi mâna pe care vizitatoarea noastră o ținea pe genuchi; cinci puncte vinete, urme lăsate de cinci degete, se întipăriseră pe mâna delicată a tinerei fete.

— S-a purtat brutal cu dumneavoastră, zise Holmes. Tânăra fată roși până în albul ochilor și ascunzându-și mâna:

— E un om brutal, zise ea, și poate că nu-și dă singur seama de puterea lui. Urmă o tăcere lungă, în timpul căreia Holmes, cu bărbia sprijinită de mână, privia țință focul care pâlpâia în cămin.

— E o afacere foarte întunecoasă, zise el însfârșit. Sunt o mulțime de amănunte pe care a-și vrea să le cunosc înainte de a-mi făuri vre-un plan de cercetări. Dar n-avem nici o clipă de pierdut. Dacă ne-am duce la Stoke Moran, astăzi chiar, am putea să vizităm casa fără știrea tatălui dumneavoastră vitreg?

— Da. S-a nimerit foarte bine, căci pentru azi plănuise să vie în oraș pentru o afacere foarte importantă. Probabil că

va lipsi toată ziua de acasă și că nimeni nu ne va supăra. Servitoarea pe care o avem acum e bătrână și proastă și-mi va fi foarte ușor s-o îndepărtez pentru cât-va timp.

— Minunat. N-ai nimic de zis împotriva acestei excursiuni, Watson?

— Absolut nimic.

— Ei bine, vom merge împreună. Dar dumneavoastră, domnișoară, ce aveți de gând să faceți?

— Pentru că tot am venit în oraș, voi face una sau două vizite. Am să mă întorc cu trenul de la amiază, pentru ca să fiu la timp acasă ca să vă primesc

— Și noi vom sosi cu primul tren după amiază. Am și eu câteva afaceri de regulat. De ce nu rămâneți să luați masa cu noi?

— Nu, trebuie să plec. Acum, după ce v-am încredințat grijile mele, mi-e inima mult mai ușurată. La revedere, dar. Ea-și trase vâlul pe obraz și eși repede.

— Ce crezi de toate astea, Watson? întrebă Holmes, răsturnându-se pe scaun.

— Îmi pare că e o afacere foarte întunecoasă și sinistră.

— Întunecoasă, da, și sinistră.

— Cu toate astea, dacă domnișoara ne-a spus adevărul, dacă pereții și podelele erau neatinsse, dacă ușa, fereastra

și căminul au fost bine închise, e neîndoios că sora ei era singură în momentul morții sale.

— Cum îți explici însă acele șuerături nocturne și cuvintele ciudate ale muribundei?

— Nu știu ce să cred de ele.

— Dacă faci o apropiere între acele ciudate șuerături și prezența unei bande de țigani în intimitate cu bătrânul doctor, și dacă ții seamă de motivul foarte important, că acesta are interes bănesc să împiedice măritișul fiicei sale vitrege, de aluzia murindei la o bandă și în sfârșit de faptul că Miss Elena Stoner a auzit un sgomot metalic, care a putut fi pricinuit de mutarea unuia din drugii de fier ai obloanelor, mi se pare că în direcția asta trebuie căutată explicația misterului.

— Dar ce au putut să facă țiganii?!

— Nu pot să știu

— Nu găsesc raționamentul dumitale destul de convingător.

— Nici eu, și tocmai de aceea ne ducem la Stoke Moran astăzi. Vreau să văd dacă motivele care mă fac să mă îndoiesc de temeinicia presupunerilor mele sunt destul de tari. Dar ce naiba!...

Această exclamație îi fusese smulsă prietenului meu de brusca deschidere a ușei și de apariția unui om înalt și spătos. Hainele lui erau un ciudat amestec de om cu stare

și de țaran, căci purta o pălărie înaltă, o redingotă lungă și o pereche de ghetе foarte groase; el ținea în mână un biciu de vânătoare. Noul venit era așa de înalt că pălăria lui atingea pragul de sus și așa de spătos că umplea toată deschiderea ușei.

Fața lui lată, brăzdată de mii de sbârcituri, pârlită de soare, purta întipărirea celor mai josnice patimi; privirea i se opri rând pe rând asupra fiecăruia din noi: ochii lui adânciți în fundul capului, injectați de sânge și nasul lui încovoiat și osos îi dădeau înfățișearea unei păsări de pradă.

— Care din voi e Holmes? întrebă acest ciudat personaj.

— Eu, domnule, dar ași dori să știu cu cine am onoarea de a vorbi, zise tovarășul meu fără a se emoționa.

— Eu sunt doctorul Grimesby Roylott de Stoke Moran.

— Îmi pare bine, doctore, zise Holmes, cu un ton dulceag; dar șezi, te rog.

— N-am venit aci ca să șed. Fiica mea vitregă a fost la voi. Am urmărit-o. Ce v-a povestit?

ȚiganE strașnic de frig astăzi, răspunse Holmes

— Ce v-a spus? strigă bătrânul furios.

— Dar, am auzit că șofranul o să dea o recoltă foarte frumoasă anul acesta urmă prietenul meu fără a se intimidă.

— Ha! ha! Nu vrei să-mi răspunzi? zise vizitatorul nostru înaintând cu un pas și troznind cu biciul. Te cunosc eu, ticălosule! Am mai auzit vorbindu-se de tine. Ești Holmes.

Amicul meu surâse.

«Holmes, omul care se amestecă în afaceri care nu-l privesc».

Amicul meu râse înveselit.

«Holmes, văcsuitorul de ghete din Scotland Yard».

De data asta Holmes râse din toată inima

— Ești foarte nostim, zise el. Te rog numai un lucru, când vei pleca să închizi ușa, căci ai lăsat-o deschisă și e un curent strașnic:

— Voiu pleca numai după ce voi fi spus ce aveam de spus. Te opresc de a te amesteca în treburile mele. Știu că Miss Stoner a venit aici. Am urmărit-o. Trebuie să știi că eu sunt primejdios pentru oricine mi se pune în cale. Ia privește încoace!

El înaintă repede, apucă de jos vătraiul și-l îndoi în două.

— Țineți-vă la distanță, urmă el aruncând în cămin vătraiul îndoit, și eși cu pași mari

— Politicos om, n-am ce zice, spuse Holmes râzând. Eu nu sunt așa de bine făcut ca el, dar dacă ar mai fi stat puțin, i-ași fi arătat că nici pumnul meu nu e mai prejos de cât al lui. Și apucând vătraiul îndoit, îl îndreptă dintr-odată

— Văzut-ai nerușinare? Să mă confunde eu un agent al poliției de siguranță? Această întâmplare dă mai mult farmec anchetei noastre. Nădăjduiesc că prietena noastră nu va avea nimic de suferit din pricina imprudenței de a se fi lăsat urmărită. Și acum, Watson, să comandăm dejunul, apoi mă voi duce la Camera Sindicală a doctorilor unde sper să găsesc câteva informațiuni folositoare.

Era aproape ora unu când Sherlock Holmes se întoarce acasă. El ținea în mână o hârtie albastră acoperită cu note și cifre.

— Am văzut testamentul răposatei soții, zise el. Pentru ca să-l înțeleg bine, a trebuit să socotesc valoarea actuală a averii rămasă de pe urma ei. Venitul total, care în momentul morții era de aproape o mie o sută de lire sterlinge, a scăzut din cauza scăderii produselor agricole, la 750 lire. Fiecare fată are drept, măritându-se, la o rentă de 250 lire. E vădit lucru că dacă amândouă fetele s-ar fi măritat, doctorul ar fi fost redus la un venit prea neînsemnat; chiar măritișul unei singure fete ar fi lăsat un gol simțitor în veniturile lui. Cercetările mele n-au fost deci nefolositoare, căci ele dovedesc că doctorul Roylott are motive puternice să se împotrivescă la un atare proiect. Și acum, Watson, lucrul e prea serios pentru a mai pre-geta, cu atât mai mult cu cât bătrânul știe că ne interesăm de afacerile lui. Așa dar, dacă ești gata, să luăm o trăsură și să ne ducem la gară. Ar fi bine să-ți strecuri în buzunar un revolver încărcat. Un glonte de revolver e cel mai bun argument împotriva indivizilor care pot îndoi în două vătraie de oțel.

La gară avurăm norocul să găsim un tren care tocmai pleca la Leatherhead, unde închiriam de la un han o trăsură, cu care străbăturăm cele patru sau cinci mile ce ne despărteau de Stoke Moran. Era o încân-tătoare zi de primăvară, înveselită de un soare frumos, acoperit din când în când de vreun nour zdrențuit. Arborii și tufișurile de pe marginea șoselei începuseră să înmugurească și aerul era plin de mirezme îmbătătoare și de mirosul pământului umed. Ce contrast ciudat între deșteptarea naturei așa de bogată în speranțe și sinistru afacere în care ne amestecaserăm. Tovarășul meu, așezat în față, stă cu brațele încrucișate, cu pălăria pe ochi și cu bărbia rezemată în piept; părea cu totul cufundat în cugetări. Deodată tresări mă lovi peste umăr și arătând cu degetul livedea:

— Privește, zise el.

Văzui un parc des, care se ridica într-o pantă lină până la un boschet. Printre ramurile copacilor se zăria acoperișul cenușiu al unei case vechi.

— Stoke Moran? zise el.

— Da, domnule, casa doctorului Grimesby Roylott, răspunse vizitiu.

— Se fac reparații la clădire, zise Holmes; asta-i casa pe care o căutăm.

— Iată și satul, zise vizitiu, arătând o adunătură de acoperișuri la oarecare depărtare în spre stânga; dar dacă

vreți să vă duceți la casa doctorului Roylott, veți ajunge mai repede sărind pârleazul ăsta și ținând cărarea drept înainte, în spre femeia care se plimba pe dâmbul din față.

— Și dacă nu mă înșel, femeia e Miss Stoner, observă Holmes, făcând mâna strașină deasupra ochi-lor, ca să vadă mai bine.

Coborâram din trăsură după ce plătirăm birjarului și trăsura porni înapoi spre Leatherhead.

— Am dat vizitiului să înțeleagă, zise Holmes sărind pârleazul, că suntem arhitecți care venim pentru repararea casei. Cu chipul acesta n-o să se intereseze de scopul sosirii noastre. Bună seara, Miss Stoner. Vedeți că ne-am ținut de cuvânt.

Clienta noastră se grăbise să ne iasă într-o întâmpinare cu o figură veselă.

— Vă așteptam cu atâta nerăbdare! strigă ea strângându-ne mâna cu căldură. Totul merge bine. Doctorul Roylott a plecat în oraș și probabil că nu se va întoarce decât diseară.

— Am avut plăcerea să-i facem cunoștința, zise Holmes. Și în câteva cuvinte povesti întâmplarea. Miss Stoner îngălbinise

— Sfinte Dumnezeule! strigă ea, m-a urmărit?

— Firește!

— E așa de viclean, că nu pot face nimic fără știrea lui. Ce-o să facă la întoarcere?

— N-o să mai poată face nimic de acum înainte, căci o să aibă de furcă cu alții mai vicleni decât el. La noapte să încuiați ușa cu cheia. Dacă va voi să întrebuințeze violența, vă vom conduce la mătușa dumneavoastră, la Harrov. Dar acum să nu mai pierdem vremea de geaba și să facem o mică cercetare în odăile cu pricina.

Construcția era de piatră cenușie acoperită pe alocurea cu mușchi verde, alcătuită dintr-un pavilion central înalt și două aripi în emiciclu, câte una de fiecare parte. Într-una din aripi ferestrele erau în stare rea și acoperite cu scânduri, iar acoperișul în parte stricat, dădea acestui colț înfățișarea unei ruini. Nici partea centrală nu era mai bună, dar aripa dreaptă părea mai îngrijită; ferestrele cu perdele, fumul vântat care eșia pe coșuri, arătau că colțul acesta era locuit. Lângă zidul de afară erau ridicate niște schele și peretele era găurit, dar niciun lucrător nu se vedea lucrând.

Holmes se plimbă înapoi și încolo prin grădină și cercetă cu mare atențiune peretele clădirei.

— Aceasta trebuie să fie fereastra odăii dumneavoastră, apoi la mijloc, aceea a camerei surorii dumneavoastră și cea mai apropiată de pavilionul central e a camerei domnului Roylott.

— Tocmai. Dar pentru un moment locuiesc în camera de la mijloc.

— Pe timpul lucrărilor. Dar, după cât văd, zidul acesta n-are nevoie de reparație.

— De loc; îmi vine să cred că totul n-a fost decât un pretext ca să mă facă să-mi schimb odaia.

— Ah! lucrul e foarte însemnat. Cealaltă parte a aripei e ocupată de un coridor în care răspund toate camerele. Are și ferestre?

— Da, dar foarte mici, prea înguste pentru ca să poată trece cineva prin deschizătură.

— În orice caz, dacă amândouă din dumneavoastră încuiați ușa cu cheia, pe acolo nu putea să intre nimeni. Vă rog acum să treceți în odaia dumneavoastră și să închideți obloanele pe din năuntru.

Miss Stoner ascultă, și Holmes, după ce examinează cu îngrijire fereastra deschisă, încercă prin toate mijloacele posibile să forțeze obloanele, fără niciun rezultat. Nu era nicio crăpătură pe unde să poată strecura măcar un cuțit pentru a putea ridica drugul de fier. El cercetă cu lupa țâțânele, dar acestea erau de fier și prinse bine în zidărie.

— Hm! Își zise el cu un aer perplex, frecându-și bărbia, raționamentul meu păcătuiește de la început. Nimeni n-a putut trece pe aici dacă obloanele erau închise. Să vedem dacă o cercetare înăuntrul odăiei nu ne va da vre-o urmă.

Intrarăm pe o ușiță mică în coridorul văruiat de curând și în care răspundeau cele trei odăi. Holmes nu voi să se oprească la cea de a treia și trecurăm îndată în cea din

mijloc, în care locuia acum Miss Stoner și în care murise sora sa. Era o cameră drăgută, cam scundă, cu un cămin mare cum se mai găsesc multe în casele mai vechi. Într-un colț un scrin de culoare închisă, în altul un pat vopsit în alb, și la stânga ferestrei o masă de toaletă. Aceste trei mobile, două scaune de nuele și un covor formau tot mobilierul odăiei.

Holmes puse un scaun într-un colț și se așeză pe el, păstrând o tăcere absolută și măsurând cu ochii odaia în lung și în lat, ca pentru a-și fixa mai bine în minte toate detaliile.

— Unde duce soneria asta? întrebă el în sfârșit, arătând un cordon spânzurat la capul patului și al cărui mâner cădea pe pernă.

— Răspunde în odaia servitoarei.

— Cordonul acesta pare decât a fi mai nou restul mobilierului.

— Da, a fost așezat acum aproape doi ani.

— Îmi închipuesc ca sora dumneavoastră l-a cerut.

— Nu, nu cred ca ea să se fi servit vre-odată de această sonerie. Noi ne lipseam mai totdeauna de serviciul slugilor.

— Atunci nu era niciun motiv ca să se pună aci un așa de frumos cordon de sonerie. Ia să examinez acum și podelele.

Ei se trânti pe burtă cu lupa în mână și studie cu deamănuntul crăpăturile dintre scânduri. Cercetă apoi cu atenție zidurile. În pripă se apropie de pat și-l cercetă în toate direcțiile cum și peretele de care era rezemat.

În sfârșit apucă cordonul și-l trase cu violență.

— Ce e asta? E un cordon fals?

— Cum? Nu sună?

— Nici măcar nu este prins de vre-o sârmă.

— Oh! dar lucrul începe să devină interesant. Priviți, cordonul e prins de un cârlig, chiar deasupra ventilatorului.

— Dar e absurd! N-am băgat de seamă până acum.

— Ciudat, foarte ciudat! murmură Holmes trăgând de cordon. Sunt mai multe lucruri ciudate în odaia asta. De pildă, care arhitect a fost așa de strâmt la minte ca să așeze un ventilator între două încăperi, atunci când ar fi fost mult mai simplu să facă unul în păretele din afară.

— Și ventilatorul e de curând.

— Trebuie să fie tot de pe vremea când a fost așezat cordonul.

— Da, s-au făcut atunci o mulțime de lucrări mici.

— Foarte curioase lucrări; cordon de sonerie fals, un ventilator care nu aerisește. Cu voia dumneavoastră, Miss Stoner, ne vom urma cercetările în odaia de alături.

Camera doctorului Grimesby Roylott era ceva mai mare, dar mobilată cu aceeași simplitate. Un pat de fier, o etajeră plină cu cărți, cea mai mare parte cărți de știință, un fotoliu lângă pat, un scaun de lemn alăturat de perete, o masă rotundă și o ladă de fier erau principalele mobile ale odăei. Holmes făcu încet înconjurul încăperei cercetând fiecare obiect cu cea mai mare atenție.

— Ce e aici? Întrebă el arătând lada de fier.

— Hârtii de afaceri ale tatălui meu vitreg.

— Ah!... Le-ați văzut vre-odată?

— O singură dată, acum câți-va ani. Îmi aduc aminte că era plină cu hârtii

— Nu cumva se află o pisică în ladă?

— O pisică? Ce idee ciudată.

— Iată de ce întreb. Și el arată o farfurioară plină cu lapte pusă pe ladă.

— Nu, n-avem nici o pisică. Dar avem o panteră și o maimuță

— Oh! da, firește! Pantera la urma urmei nu e de cât un animal din rasa felina. Dar îmi închipuesc că o farfurioară cu lapte nu i-ar ajunge. E aci o taină de care a-și vrea să mă încredințez.

Se aplecă asupra scaunului și-l examinează cu cea mai mare băgare de seamă.

— Mulțumesc. Nu mai încape nici o îndoială, zise el ridicându-se și punându-și lupa în buzunar. A!... iată un obiect vrednic de luare aminte! Și arată un biciu de vânătoare atârnat lângă pat. Sfârcul însă era înodat așa fel ca să facă un laț.

— Ce crezi despre asta, Watson?

— E un biciu ca toate bicele. Numai că nu inteleg de ce e sfârcul înodat așa.

— Vi se pare că nu e un lucru prea obișnuit? Ah! dragii mei prieteni, lumea e rea, și când un om își pune inteligența în serviciul crimei, te poți aștepta de la el la cele mai mari infamii. Cred că cele ce am văzut îmi sunt de ajuns, Miss Stoner, și cu voia dumitale să eșim acum din casă.

Nici odată nu văzusem fruntea amicului meu așa de îngrijată ca în momentul când părăsirăm împreună câmpul de cercetări. Străbăturăm de mai multe ori grădina în sus și în jos fără ca eu sau Miss Stoner să întrerupem tăcerea, când Holmes se opri de odată.

— E neapărată nevoie, Miss Stoner, zise el, ca să urmați punct cu punct instrucțiunile mele până în cele mai mici amănunte.

— Voiu face tot ce-mi va sta cu putință.

— Lucrul e prea grav pentru ca să mai stați în cumpănă. Viața dumneavoastră e în joc.

— Mă încred cu totul în dumneavoastră.

— Mai întâi, amicul meu și cu mine vom petrece noaptea asta în camera dumatăle.

Uimirea tinerei fete nu întrecu pe a mea.

— Da, trebuie. Am să vă spun de ce! Casa care se vede colo de vale, e hanul satului?

— Da, hanul «la Coroană».

— Prea bine. De acolo trebuie să se vadă ferestrele dumatăle?

— De sigur.

— La întoarcerea tatălui dumneavoastră, să vă închideți în casă sub cuvânt că vă doare capul. Apoi, după ce se va fi retras în camera lui ca să se culce, veți deschide obloanele și veți lăsa fereastra închisă, dar fără să-i puneți cârligul; veți așeza apoi lampa la geam ca să ne servească drept semnal și veți trece în camera unde ați dormit până acum, luându-vă tot ce trebuie pentru ca să vă culcați. Cred că, cu toate reparațiile ce se fac, vă veți putea așterne ca să dormiți.

— Oh! da, foarte ușor.

— Restul ne privește.

— Dar ce voiți să faceți?

— Vom petrece noaptea în camera dumneavoastră pentru ca să descoperim cauza zgomotului care v-a speriat așa de tare.

— Eu cred, domnule Holmes , că v-ați și format o convingere.

— Poate.

— Atunci, în numele cerului, spuneți-mi care a fost cauza morții surorii mele.

— Țin să am dovezi sigure înainte de a vorbi.

— Puteți să-mi spuneți cel puțin dacă sunt îndreptățită să cred că a murit de spaimă?

— Nu. Eu bănuiesc o cauză mai pipăită. Acum, Miss Stoner, trebuie să vă părăsim: căci dacă doctorul Roylott s-ar întoarce și ar da peste noi, tot planul nostru ar cădea în baltă. La revedere și fiți curagioasă, căci dacă faceți ce v-am spus veți fi în curând în afară de ori-ce primejdie.

Sherlock Holmes și cu mine închiriarăm două odăi la hanul din față. Camerile erau la etajul întâiu și de la ferestrele noastre vedeam foarte bine poarta și aripa locuită a casei care ne interesa. În amurgit, văzurăm trecând într-o trăsură pe doctorul Grimesby Roylott. Băiatul care mîna caii, mic și subțire, isbuti numai cu multă greutate să deschidă poarta greoaie a parcului; faptul acesta scoase din sărite pe doctor, care începu să răcnească și să înjure de se auzi până la noi.

Puțin timp după ce trăsura intră în parc, zărirăm printre arbori o lumină, care ne dovedea că proprie-tarul casei era în unul din saloane. În jurul nostru întunericul se făcea din ce în ce mai adânc.

— Știi, Watson, zise de odată Holmes, că-mi fac mustări că te iau cu mine în noaptea asta. Întreprin-derea noastră este extrem de periculoasă.

— Îți sunt folositor?

— Mai mult de cât folositor.

— Atunci te însoțesc.

— Mulțumesc. Am să-ți păstrez o veșnică recunoștință.

— Dar vorbești de primejdii. Se vede că din vizita noastră în casa doctorului ai cules mai multe infor-mațiuni prețioase de cât mine.

— Nu, dar îmi închipuesc că am judecat mai mult. Tot ce am văzut eu, ai văzut și dumneata.

— Eu n-am văzut nimic deosebit, afară de acel cordon de sonerie, al căruia rost nu mi-l pot lămuri.

— Ai văzut și ventilatorul?

— Da, dar o comunicație de acest fel între două încăperi nu-mi pare lucru extragrdinar; de altminteri e așa de mică deschiderea că n-ar putea trece printr-însa nici măcar un șoarece.

— Eu încă înainte de a intra în odaie mă gândeam că trebuie să existe un asemenea ventilator.

— Haide de!

— Firește. Îți aduci aminte că Miss Stoner în povestirea ei ne-a spus că sora sa Iulia simtea mirosul țigărei doctorului Roylott. Bine înțeles că aceasta implica ideea unei comunicări între cele două odăi, comunicare care nu putea fi de cât neînsemnat de mică, de oare-ce nici nu e pomenită în ancheta procure-rului. Trăsesem, prin urmare, încheerea că trebuie să se găsească între odăi un ventilator.

— Și la ce crezi că a putut servi această comunicare?

— Ori și cum, e o ciudată potriveală de fapte. Se așează un ventilator, se atârână deasupra lui un cordon și o femeie care doarme în patul alăturat moare de o moarte ciudată: nu te isbesc toate astea?

— Nu văd legătura între ele.

— Ai băgat de seamă ceva cu totul neobicinuit la acest pat?

— Nu.

— E înșurubat de podele. Ai mai văzut undeva să se fixeze astfel un pat?

— Nicăeri.

— Așa că tânăra copilă nu-și putea mișca patul din loc. Ea era nevoită să-l lase totdeauna sub venti-lator și sub frânghia cordonului, căci putem să-i zicem așa de oare ce n-a servit nici odată ca sonerie.

— Holmes, strigai eu, încep să-ți prind gândul. Ajungem tocmai la timp pentru a împiedica o crimă înspăimântătoare și rafinată

— Cât se poate de înspăimântătoare și de rafinată. Când un doctor apuă pe căi rele, ajunge criminalul cel mai de temut căci are în sprijinul lui sângele rece și știința. Omul acesta are o imaginație drăcească, dar nădăjduesc că vom fi mai șireți ca el. Până ce vom isbuti să dăm toate la lumină, să ne fumăm pipa liniștiți și să ne gândim deocamdată la lucruri mai puțin lugubre.

Către orele nouă lumina ce strălucea printre arbori se stinse și toată casa doctorului părea cufundată în cel mai desăvârșit întuneric. Trecură două ore. La un spre-zece, o lumină vie stăbătu întunericul drept în fața noastră.

— Iată semnalul, zise Holmes ridicându-se dintr-o dată; e de la fereastra din mijloc. La eșire schimbă câte-va cuvinte cu hangiul spuindu-i că ne ducem să facem o vizită unui prieten și că, după toate probabilitățile vom sta toată noaptea. Un moment în urmă eram pe drum, cu obrajii palmuiți de un vânt înghețat, mergând spre lutnina ce ne călăuzia în sinistra noastră expedițiune.

Nu întâmpinarăm nici o greutate ca să străbatem în parc, ale carui ziduri aveau numeroase spărturi. Trecurăm neturburați și grădina și ne pregăteam să sărim pe fereastră, când, dintr-un tufiș de lauri, dădu buzna un soi de pitic hidos și diform, care se aruncă în iarbă răsucindu-și membrele, apoi fugi și dispăru în întuneric.

— Sfinte Dumnezeule! îngânai eu; ai văzut? Holmes fu la început tot așa de surprins ca mine, și-mi strânse mâna nervos. Apoi începu să râdă pe tăcute și îmi șopti la ureche:

— Încântătoare casă: e maimuța!

Uitasem de favoriții doctorului. Mai avea și o panteră: ne puteam aștepta să ne sară în spinare dintr-o clipă în alta. Mărturisesc că nu mă simții liniștit de cât după ce ne desculțarăm și sărirăm în odaie pe fereastră. Tovarășul meu închise obloanele fără sgomot, puse lampa pe masă și privi în juru-i. Toate erau așa cum le văzusem ziua. Atunci, apropiindu-se binișor de mine și făcându-și mâna pâlnie, îmi murmură la ureche, pe un ton așa de înăbușit că de abia putui prinde sunetele:

— Cel mai mic zgomot ar fi fatal pentru planul nostru.

Făcui semn că înțelesesem.

— Nu trebuie să păstrăm lumina. Ar vedea-o prin deschizătura ventilatorului.

Răspunsei printr-un gest.

— Ai grije să nu adormi. E vorba de viața dumitale. Fii mereu cu revolverul în mână ca să te poți servi numai de cât de el, la nevoie. Eu am să mă așez pe pat, dumneata stai pe scaunul acesta.

Pusei revolverul pe colțul mesei.

Holmes adusese un baston lung și subțire pe care-l așeză pe pat, alături de dânsul. Puse la îndemână o cutie de chibrituri și un capăt de lumânare; apoi stinse lampa și rămăserăm pe întuneric.

Nu voi uita nici odată această veghe emoționantă. Nu auzeam nici un sunet, nici măcar un zgomot de respirație și cu toate astea știam că tovarășul meu era la doi pași și aștepta, cu ochii deschiși, în aceeași stare de încordare nervoasă ca și mine. Obloanele nu lăsau să treacă nici o rază de lumină și odaia era cufundată în întunericul cel mai desăvârșit. De afară ajungea uneori până la noi strigătul unei pasări de noapte și odată auzirăm lângă fereastră un urlet lung care dovedea că pantera era în libertate. Din depăr-tare se auziau notele grave ale ceasornicului din turnul bisericei, sunând sferturile la intervale care ni se păreau nesfârșit de lungi. Bătu miezul nopții, apoi ora unu, două, trei și noi stam mereu tăcuți, în aștep-tarea unui eveniment neprevăzut.

De odată apăru în direcția ventilatorului o lumină care se stinse numai de cât și căreia îi urmă un puternic miros de ulei și de metal încălzit. Era vădit că în odaia învecinată se aprinsese un felinar orb. Auzii un zgomot ușor apoi totul intră iar în tăcere, cu toate că mirosul se făcu mai tare. Timp de jumătate ceas mai stătui nemișcat, cu urechea la pândă. De odată se produse un alt sunet încetșor și lin ca zgomotul ce-l face aburul când i-se dă drumul dintr-un cazan. Cum îl auzi, Holmes sări jos din pat, aprinse un chibrit și începu să isbească din toate puterile, cu bastonul, în cordonul soneriei.

— O vezi, Watson? strigă el. O vezi?

Nu vedeam nimic. În clipa când Holmes aprinsese chibritul, auzisem un șuerat surd, deși totuși destul de limpede, dar lumina venind pe neașteptate, ochii mei obosiți nu putură deosebi în ce isbea tovarășul meu cu atâta mânie. Cu toate astea pe obrazul lui galben ca al unui mort văzui întipărită groaza și desgus-tul.

Holmes încetase de a lovi și privea ventilatorul, când de odată răsună în tăcerea nopții strigătul cel mai înfiorător pe care l-am auzit vreodată. El se schimbă într-un urlet smuls de suferință, de mânie și de frică în acelaș timp. Se zice că în sat toți oamenii fură deșteptați de strigătul acesta. Mie îmi înghețase sângele în vine și rămăsesem uluit, cu ochii fixați asupra lui Holmes. Acesta se uită la mine fără a clipi, până ce totul reintră în tăcere

— Ce s-a întâmplat? întrebai eu găfâind.

— S-a sfârșit, răspunse Holmes, și, la urma urmei, asta e cea mai bună soluție. Ia-ți revolverul Watson, vom intra acum la doctorul Roylott.

Cu o expresie de neobișnuită gravitate pe față, el aprinse lampa și ieși cel dintâi în coridor. Lovi de două ori în ușa doctorului, fără a primi vre-un răspuns. Atunci apăsă clanța și intră cu revolverul în mână. Un ciudat spectacol ni se înfățișă ochilor. Un felinar așezat pe masă lumina lada, al cărui capac era întredeschis. Lângă masă, pe scaunul de lemn, se afla doctorul Grimesby Roylott, îmbrăcat cu un halat cenușiu, cu picioarele goale vârate în

niște papuci turcești. Pe genuchii lui biciul cu sfârcul lung pe care-l observasem de cu ziuă. Doctorul sta cu capul răsturnat pe spate și ochii lui priveau cu fixitate un colț al tavanului. Pe frunte, o foarte ciudată șuviță galbenă împestrițată cu cenușiu, strânsă în jurul capului. La intrarea noastră nu făcu nicio mișcare

— Banda pestriță! Șuvița pestriță! murmură Holmes. Făcui un pas înainte. În același moment, acea șuvită ciudată se mișcă și capul turtit și triumfiular al unui șarpe hidos se întoarse spre noi.

— E o viperă de baltă! strigă Holmes, șarpele cel mai veninos din India. Doctorul a murit zece secunde după ce a fost mușcat. Ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte. Să aruncăm lighioana asta în vizuina ei, să ducem pe Miss Stoner sub un alt acoperiș mai ospitalier, și să înștiințăm poliția despre cele ce s-au întâmplat.

Pe când vorbea, el luase biciul de pe genuchii cadavru lui, apoi aruncând lațul în jurul capului reptilei, o smulse de pe oribilul ei pedestal și o duse, cu bratul întins, până la lada în care o aruncă, închizând apoi capacul.

Așa muri doctorul Grimesby Roylott din Stoke Moran. Credem că e de prisos să mai prelungim o povestire destul de lungă și așa istorisind cum, după ce descoperirăm totul tinerei fete o trimiserăm a doua zi cu trenul, la mătușa ei din Harrow. Ancheta oficială dovedi că doctorul își găsisese moartea jucându-se fără băgare de seamă cu o reptilă

primejdioasă. Holmes mă luminează pe deplin asupra acestei sinistre afaceri a doua zi, pe când ne întorceam la Londra.

— Primele mele concluziuni erau cu totul greșite, ceea ce dovedește, dragul meu Watson, cât e de periculos să începi a raționa atunci când n-ai date îndestulătoare. Prezența ȝiganilor, întrebuintarea cuvân-tului «bandă» de către biata fată pentru a explica ceea ce văzuse nelămurit la lumina chibritului, fuseseră de ajuns pentru ca să mă pună pe o cale greșită. N-am avut decât un singur merit, acela că mi-am schimbat bateriile de îndată ce m-am încredințat că pericolul de care putea fi amenințată locuitoarea acelei odăi, nu putea veni nici pe fereastră nici pe ușă. Atenția fu repede atrasă, după cum ți-am spus, de ventilatorul și de frânghia soneriei spânzurată deasupra patului. Descoperirea că acest cordon era fals și că patul era înșuru-bat de podele mă făcu numai decât să bănuiesc că frânghia trebuie să fi servit vreunui obiect, care trecând prin gaura ventilatorului, se cobora în pat. Gândul la un șarpe mi se înfățișă în chip firesc și când îl pusei în legătură cu faptul că doctorul primea animale din India, simții că sunt pe calea cea bună. Un om învățat și lipsit de conștiință care trăise mult timp în Extremul Orient, trebuia să se gândească neapărat să între-buînțeze o otravă cu neputință de descoperit pe cale chimică.

Repeziciunea cu care lucrează această otravă e încă un avantaj, din punctul lui de vedere. Ar fi trebuit ca procurorul și medicul legist să aibă un ochiu prea ager pentru ca să zărească cele două mici înțepături produse de dinții ascuțiți ai reptilei. Îmi adusei apoi aminte de

șuerături. Era firesc ca doctorul să recheme șarpele înainte de a se face lumină, pentru ca să nu fie văzut de victimă. El îl dresase, probabil, cu laptele, să se întoarcă la chemarea lui. Numai încape nicio îndoială că doctorul da drumul noaptea viperei prin ventilator, sigur fiind că se strecura de-a lungul frânghiei soneriei până la pat, iar la timp potrivit o chema înapoi.

Mai multe nopți puteau trece fără ca victima să fie mușcată, dar mai curând sau mai târziu tot trebuia să moară.

Ajunsesem la această încheiere, înainte chiar de a intra. În camera doctorului. Cereetân-du-i scaunul, băgai de seamă că ucigașul avea obiceiul să se urce cu picioarele pe el, ceeace era nevoit să facă pentru ca să ajungă la ventilator. Vederea lăzei, farfurioara cu lapte și biciul cu laț făcură să-mi dis-pară ultimele bănueli ce-mi mai rămăseseră. Zgomotul metalic auzit de Miss Stoner fusese pricinuit, vădit lucru, de închiderea grăbită a lăzei. Odată convingerea mea făcută, știi măsurile ce le-am luat pentru a căpăta dova-da definitivă. Ai auzit, ca și mine, șueratul reptilei: făcui imediat lumină și începui să lovesc fără zăbavă.

— Ceeace o făcu să se întoarcă pe unde venise.

— Și să atace pe stăpânul ei. Câteva din loviturile mele o nimeriseră de sigur și o înfuriaseră așa de tare, încât se aruncase asupra celei dintâi persoane pe care o întâlni. Cu modul acesta eu sunt indirect răs-punzător de moartea

doctorului Grimesby Roylott, dar nu pot spune că această răspundere apasă greu asupra conștiinței mele.

Antreprenorul din Norwood

— Din punctul de vedere criminal, îmi spunea Sherlock Holmes într-o zi, Londra nu înfățișează niciun interes de la moartea profesorului Moriarty.

— Cred că n-ai să găsești mulți concetățeni care să împărtășească părerea dumitale, răspunsei eu.

— E adevărat, nu trebuie să fiu egoist, zise el surâzând și așezându-se pe scaun. Populația Londrei răsuflă, fără doar și poate mai ușurată și nimeni nu e în pagubă, afară doar de bieții reporteri care încep să-și piardă pâinea. Cu un om ca răposatul, jurnalele de dimineață erau totdeauna pline și nu duceau lipsă de subiecte senzationale. Adesea, Watson, cel mai mic amănunt, urma cea mai neînsemnată, erau de ajuns ca să-mi dovedească, că acest geniu al răului, era amestecat în afacere, după cum cea mai ușoară tremurătură a pânzei de paiajen arată că gângania se găsește în ascunzătoarea ei. Furturi care păreau fără însemnătate, atacuri care păreau fără scop, insulte presupuse ca lipsite de rost, toate alcătuiau pentru mine, care țineam cheia misterului, un întreg nedespărțit. Pentru acela care a studiat științificește lumea crimei, nici o

capitală din Europa nu putea oferi atâtea subiecte ca Londra, pe când acum...

El înălță din umeri, ca și cum s-ar fi plâns, în glumă, de o stare de lucruri pe care făcuse tot ce i-a fost cu putință ca s-o stabilească.

Pe vremea aceea Holmes se întorsese de mai multe luni. La cererea lui, mă mutasem iarăși la dânsul, în vechiul apartament din Baker Street, lipsindu-mă de clientela pe care mi-o făcusem în Kensington. Mi-o cumpărase un doctor tânăr, numit Verner și-mi dăduse, fără tocmeală, prețul cel mai mare pe care îndrăz-nisem să-l cer.

Întâmplarea asta mi s-a lămurit mai târziu când am aflat că Verner era o rudă îndepărtată a lui Holmes și că, în realitate, prietenul meu îi dăduse banii trebuincioși.

Lunile dintâi ale tovărășiei noastre nu fuseseră chiar așa de lipsite de evenimente, cum spunea Holmes, căci, răsfoindu-mi notele, găsesc unele întâmplări vrednice de a fi povestite.

Sherlock Holmes, după ce protestase cum am văzut mai sus împotriva lipsei de evenimente care să-i dea prilej de lucru, se lungi într-un foteliu și își desfăcu liniștit jurnalul, când luarea aminte ne fu atrasă de un violent sunet de clopot urmat îndată de un sgomot surd, ca și cum cineva ar fi bătut cu pumnii în poarta de afară. De abia fu deschisă aceasta că auzirăm pași grăbiți prin curte și apoi cineva urcă în goană scara. O clipă în urmă, un tânăr cu privire a rătăcită, cu fața palidă, cu părul vâlvoi, dădu

năvală în odaie. Privi-rea lui trecu de la unul la altul și văzând uimirea noastră, înțelese că trebuie să-și ceară scuze pentru această intrare neobișnuită.

— Sunt dezolat, domnule Holmes, strigă el. Nu mi-o luați în nume de rău. Sunt pe jumătate nebun, domnule Holmes. Eu sunt nenorocitul Hector Mac Farlane!

El rosti aceste vorbe ca și cum numele lui era de ajuns ca să ne explice rostul vizitei; dar văzui îndată pe figura tovarășului meu că el înțelegea tot așa de puțin ca și mine.

— Ia o țigare, domnule Mac Farlane, zise el întinzându-i cutia. Socot că, cu simptomele pe care le prezinți, amicul meu, doctorul Watson va trebui să-ți prescrie un sedativ. E așa de cald de câteva zile. Acum că te-ai mai liniștit puțin, așează-te pe acest fotoliu și povestește-mi, cu sânge rece, cine ești și ce dorești. Mi-ai spus numele, ca și cum ar trebui neapărat să-l cunosc, dar încredințez că afară de câteva amănunte prea vădite care îmi îngăduesc să afirm că ești holteiu, avocat, francmason și astmatic, nu știu nimic despre dumneata.

Deprins cum eram cu metodele prietenului meu, nu-mi fu greu să-i urmăresc deducțiunile și să observ neorânduiala hainelor tânărului, ghiozdanul lui plin cu hârtii timbrate, brelocurile de la lanțul de ciasornic și respirația lui gâfâitoare. Clientul nostru însă, ne măsură cu niște ochi uimiți.

— Da, sunt toate astea, ba mai mult, sunt omul cel mai nenorocit de pe fața pământului. Pentru numele lui Dumnezeu, domnule Holmeu, nu mă lăsa. Dacă vin să mă aresteze înainte de a-mi sfârși povestirea, fă așa încât să am timp să vă spun tot ce am de spus. Mă voi duce liniștit în închisoare, dacă voi ști că dumneata te ocupi de mine.

— Să te aresteze! zise Holmes. Ar fi în adevăr foarte amuz... foarte interesant. Și sub ce învinuire e vorba să te aresteze?

— Sub învinuirea că ași fi asasinat pe d. Jonas Oldacre, din Lower Norwood.

Fața expresivă a amicului meu arată o adâncă compătimire care nu era lipsită și de oarecare mulțumire

— Adevărat? zise el. Tocmai spuneam amicului meu, doctorul Watson, că afacerile senzaționale sunt din ce în ce mai rare prin jurnale.

Vizitatorul nostru întinse o mână tremurătoare și luă Daily Telegraph de pe genunchii lui Holmes.

— Dacă l-ați fi cetit, domnilor, ați fi vă ut dintr-o singură ochire motivul vizitei mele. Mi se pare că numele și nenorocirea mea sunt pe buzele tuturor.

El întoarse jurnalul și arată pagina din mijloc.

— Iată, zise el; cu voia dumneavoastră, am să vi-l citesc. Ascultă, domnule Holmes. Iată, titlul: «Misterul din Lower Norwood. Dispariția unui antreprenor bine cunoscut.

Bănuială de asasinat și de incendiere. Pe urmele asasinului». Urmele astea, domnule Holmes, vor conduce politia de-adreptul la mine. Sunt urmărit de la gara din London Bridge și sunt încredințat că nu se așteaptă decât un mandat pentru ca să fiu arestat. Ah! sărmana mea mamă, ce lovitură dureroasă pentru dânsa!

El își împreună mâinile într-o atitudine rugătoare.

Privii cu cel mai viu interes pe acest om învinuit de o crimă groaznică. Era blond, cu fața cam spălăcită, cu ochii albaștri șterși, fața rasă, buzele subțiri și înfățișarea timidă. Să tot fi avut douăzeci și șapte de ani. Părea un om bine crescut. Din buzunarul pardesiului eșea un teanc de hârtii de afaceri care dovedeau că e avocat.

— Să ne folosim de timpul ce-l mai avem liber, zise Holmes; Watson, fii bun de ia jurnalul și citește articolul cu pricina.

Sub titlul tipărit cu litere groase despre care vorbise clientul nostru cetii următoarea povestire: «Noaptea trecută sau mai bine zis în spre zori, s-a petrecut la Lower Norwood o întâmplare care face să se bănuiască o crimă foarte gravă. D. Jonas Oldacre era una din personalitățile cele mai cunoscute de prin partea locului, unde-și instalase de mulți ani birourile sale de antreprenor de construcții. Neînsurat, în vârstă de cinci-zeci și doi de ani, el locuia la Deep Deen House, în spre Sydenham, pe strada cu același nume. Trecea drept un om cu deprinderi excentrice și ducea o viață cu totul singutatecă. De câțiva

ani se retrăsese din afaceri în care câștigase după cât se spune, o avere frumușică. La spatele casei se găsește o curticică plină cu lemne de construcție.

Noaptea trecută, către miezul nopții, s-a observat că o parte din aceste lemne era în flăcări; pompierii sosiră fără multă întârziere, dar lemnele foarte uscate, ardeau cu furie: incendiul nu putu fi stins și în curând toată grămada de lemne fu prada flăcărilor.

«Până aci, această afacere părea să fie o simplă întâmplare, dar alte amănunte, descoperite în urmă fac să se creadă că e vorba de o crimă. Toată lumea fu surprinsă de absența stăpânului casei de la fața locului, și după cercetările făcute s-a constatat că el a dispărut. Examinându-i-se odaia, s-a găsit că patul nici nu fusese atins, că, casa cu bani, care se afla în aceiași încăpere, era deschisă și că un mare număr de hârtii fuseseră împrăștiate prin odaie. S-au mai găsit urme de luptă; s-au găsit apoi picături de sânge în cameră, cum și pe un baston de stejar, al cărui mâner era plin cu sânge.

«Nu mai încape nici o îndoială că d. Jonas Oldacre a primit aseară o vizită târzie. Bastonul a fost recunoscut ca fiind proprietatea vizitatorului, care nu e altul decât un tânăr avocat din Londra numit John Hector Mac Parlane, asociatul biroului juridic Graham și Mac Farlane din Gresham Buildings E. C. No. 426. Poliția crede că are toate dovezile de vinovăția lui și e neîndoios că fapte senzaționale vor avea loc în curând.

«Ultim a Oră – În momentul de a pune ziarul sub presă circulă svonul că d. John Hector Mae Farlane a fost arestat sub învinuirea că ar fi asasinat pe d. Jonas Oldacre; ceea ce e sigur e că s-a emis mandat contra lui. Ancheta făcută la Norwood a făcut să se descopere lucruri care cad greu în sarcina inculpatului.

În afară de semnele de luptă din camera de culcare a nenorocitului antreprenor, s-a stabilit că ferestrele acestei odăi, așezată în rândul întâiu, erau deschise și s-a descoperit urma unui obiect greu care a fost târât până la grămada de lemne; în sfârșit se pare că s-au descoperit în cenușe resturi omenești carbonizate. Părerea poliției e că s-a săvârșit o crimă senzațională, că victima a fost asasinată în camera ei, că hârtiile i-au fost răscolite și cadavrul târât până la grămada de lemne căreia ucigașul i-a pus foc pentru a șterge orice urmă despre crimă. Ancheta e condusă cu multă dibăcie de inspectorul Lestrade de la Scotland Yard, care face toate cercetările cu energia lui obișnuită».

.....
.....

Sherlock Holmes ascultă, cu ochii închiși, cu mâinile împreunate, această povestire ciudată.

— Afacerea, ce-i drept, prezintă oarecare interes, zise el cu un ton nepăsător. Dar mai întâi de toate, mi-ați putea spune, domnule Mac Farlane, cum se face că vă aflați în

libertate, deoarece, după cum se pare, sunt destule dovezi care îndreptăţesc arestarea dumneavoastră?

— Locuiesc la Torrington Lodge, Blackheath, cu părintii mei, domnule Holmes, dar noaptea trecută, foarte târziu, având afaceri de regulat cu d. Jonas Oldacre, am tras la un hotel din Norwood şi, de aci, am pornit spre birou. N-am ştiut nimic despre întâmplare până nu m-am urcat în tren. Când am citit articolul pe care l-aţi ascultat acum, am înţeles numai decât grozăvia situaţiei mele şi am alergat să vă dau afacerea pe mână. Nu mai încape îndoială că aş fi fost arestat la biurou sau a casă. Sunt urmărit de la gara din London Bridge şi fără doar şi poate... Sfinte Dumnezeule! ce e asta?

Cordonul soneriei fusese tras cu violenţă; imediat în urmă se auziră paşi grei pe scară. Peste câteva momente, vechea noastră cunoştinţă, inspectorul de poliţie Lestrade, se arătă în deschizătura uşei. Pe deasupra umărului lui văzui câţiva poliţişi în uniformă.

— Domnul John Hector Mac Farlane întrebă Lestrade.

Nefericitul nostru client se sculă cu faţa vântată.

— Vă arestez sub învinuirea de asasinat săvârşit împotriva domnului Jonas Oldacre din Lower Norwood.

Mac Farlane se întoarse spre noi cu o mişcare disperată, şi căzu zdrobit pe un fotoliu.

— Un moment, Lestrade, zise Holmes, o jumătate oră mai curând sau mai târziu n-are însemnătate şi vizitatorul

nostru era pe cale de a ne da asupra afacerii sale amănunte care pot s-o lumineze.

— Nu e o afacere tocmai greu de luminat, zise Lestrade cu un ton lugubru.

— Cu toate astea, cu voia dumitale, eu ași fi încântat să-i aud sfârșitul.

— Știți bine, domnule Holmes, că-mi vine greu să nu vă fac pe voie, căci ne-ați ajutat de multe ori și multe izbânzi ale noastre, ale celor din Scotland Yard, se datoresc ajutorului dat de dumneavoastră, zise Lestrade. Totuși trebuie să rămân și eu cu prizonierul și-l înștiințez că tot ceea ce va spune se va putea întoarce împotriva lui.

— Nici eu nu cer altceva, răspunse clientul nostru; tot ce doresc e să fiu lăsat să povestesc lucrurile așa cum s-au petrecut.

Lestrade se uită la ceas.

— Vă dau răgaz timp de jumătate oră.

— Mai întâi de toate trebuie să vă spun că nu cunoaștem de loc pe d. Jonas Oldacre. Numele lui îmi era cunoscut, căci părinții mei fuseseră pe vremuri în legături cu dânsul. Am fost deci foarte surprins când ieri, către orele trei, îl văzui intrând în biroul meu; mirarea mea fu și mai mare când auzii scopul pentru care venise. Avea în mână mai multe foi dintr-un caet, pline de mângălituri – iată-le dealtminteri – și le puse pe birou.

— Acesta e testamentul meu, zise el, și vă rog să-i dați forma legală. Eu am să aștept aci până veți termina.

Începui să-l copiez și vă închipuiți mirarea mea când văzui că afara de câteva legate îmi lasă mie toată averea. Era un omuleț foarte ciudat, cu ochi de veveriță, cu genele albe; la un moment dat, uitându-mă la dânsul, văzui că ochii lui vii mă priveau cu o expresie de răutate. Nu-mi venea să cred ochilor cetindu-i testamentul, dar el îmi explică că era holteiu, că nu avea de cât niște rude foarte îndepărtate, că cunoscuse pe părinții în tinerețe, că auzise spunându-se de mine că sunt un tânăr foarte meritos, și că așa fiind, ar fi fericit să știe că averea lui a încăput pe mâini vrednice.

Îi multumii foarte încurcat. Testamentul fu curând terminat și semnat în prezenta secretarului meu. Iată-l aci și, după cum v-am spus, pe foile astea îi e conceptul. D. Jonas Oldacre îmi spuse în urmă că avea un mare număr de documente, de lemn de construcție, de titluri, de obligațiuni hipotecare, etc... și că trebuia să le cercetez cu el pentru ca să-mi dea toate lămuririle. El adăogă că nu-și va simți inima împăcată până ce nu vor fi toate în regulă și mă pofti să mă duc cu el la Norwood, chiar în noaptea aceea, împreună cu testamentul, pentru ca să sfârșim totul.

«Un lucru însă, dragul meu – zise el – nu spune nici o vorbă părinților dumitale până ce nu vor fi toate în regulă. Vreau să le pregătesc cu asta o surpriză". El stăruie atât de mult până ce dobândi de la mine o promisiune formală.

Vă puteți închipui, domnule Holmes, că nu eram în măsură să mă împotrivesc la cererea lui. Era bine-făcătorul meu și n-aveam de cât o dorință, aceea de a-i urma voile până în cele mai mici amănunte. Trimisei acasă o telegramă înștiințând pe mama că se ivise o afacere însemnată și că nu știam la ce oră mă voi întoarce. D. Oldacre mă poftise să cinez cu dânsul la orele nouă seara, căci mai nainte nu se putea întoarce acasă.

Îi găsii locuința cu mare greutate și era aproape ora nouă și jumătate când intrai.

— Un moment, zise Holmes. Cine v-a deschis ușa?

— O femeie în etate, care trebuie să fi fost jupâneasa.

— Ea v-a anunțat?

— Ea, zise Mac Farlane.

— Urmați mai departe, vă rog.

Mac Farlane își șterse tâmplele de sudoare și-și urmă mai departe povestirea.

— Așa dar femeea mă introduse într-o odaie unde mă așteptă o cină cumpătată. Mai târziu d. Jonas Oldacre mă conduse în camera de culcare, în care se află o enormă casă de bani. O deschise și scoase un teanc de hârtii pe care le răsfoirăm împreună. Sfârșirăm între orele unsprezece și două-spre-zece; el îmi spuse atunci că nu era nevoie să mai trezim pe jupâneasă și-mi dădu drumul pe o ușă cu geamuri care, rămăsese deschisă.

— Storiurile erau trase?

— Nu sunt tocmai sigur, dar cred că erau trase numai pe jumătate... Da, îmi aduc aminte că le-a ridicat pentru ca să poată deschide ușa. Cum nu-mi găseam bastonul, el îmi spuse: «Nu face nimic, dragul meu; nădăjduiesc că de aci înainte ne vom vedea mai des; ai să ți-l iei când vei veni data viitoare». Plecai, lăsându-l cu casa de bani deschisă și cu hârtiile așezate în teancuri pe masă. Era așa de târziu că nu mă mai puteam întoarce la Blackheath; mă oprii dar la hotelul Anerly Arms unde petrecui noaptea și n-am știut nimic până azi dimineață când am aflat despre oribila dramă ce se petrecuse.

— Mai aveți să-l întrebați ceva, domnule Holmes? zise Lestrade ale cărui sprâncene se încruntaseră de mai multe ori în cursul acestei povestiri.

— Nu, până ce mă voi duce la Blackheath.

— Voiți să spuneți lui Norwood, zise Lestrade.

— Da, fără îndoială... așa voiam să spun, răspunse Holmes cu un surâs enigmatic.

Lestrade avusese de mai multe ori prilejul să se încredinteze, că creierul acestui om era în măsură să dezlege taine care pentru el erau de nedezlegat. Îl văzui că se uită la prietenul meu cu multă curiozitate.

— Aș fi foarte fericit să vă pot vorbi imediat, domnule Sherlock Holmes, zise el. Și acum, domnule Mac Farlane, doi agenți și o trăsură vă așteaptă la scară.

Nenorocitul tânăr se ridică și după ce ne aruncă o privire rugătoare, părăsi încăperea. Agenții îl însoțiră în trăsură, iar Lestrade rămase.

Holmes strânsese foile ciornei testamentului și le privea cu cea mai mare curiozitate.

— E ceva în aceste documente, nu e așa Lestrade? zise ele întinzându-i-le.

Inspectorul le privi cu un aer încurcat.

— Pot să citesc primele rânduri, pe acele de la mijlocul paginei a doua și câteva de la sfârșit. Ele sunt așa de lămurite de parcă ar fi de tipar, pe când scrierea celorlalte e așa de încurcată, ba chiar în trei locuri e cu desăvârșire neciteată

— Ce zici de asta?

— Știu și eu? Dar dumneata ce zici?

— Ciorna a fost scrisă în tren. Părțile lămurite au fost scrise în gări, cele necitețe în timpul mersului iar cele încurcate de tot la locurile de întâlnire ale șinelor. Un expert științific v-ar putea spune că ciorna aceasta a fost alcătuită pe una din liniile care înconjoară orașul, căci nicăeri nu vei găsi atâtea schimbători de cale așa de apropiate unele de altele. Dacă admitem că dispărutul antreprenor și-a scris testamentul pe toată durata călătoriei, trenul a fost un expres care nu s-a oprit decât odată între Norwood și London Bridge.

Lestrade începu să râdă.

— În ceea ce privește teoriile nu te întrece nimeni, domnule Holmes, zise el, dar ce legătură este între toate astea și afacerea de care ne ocupăm?

— Aceasta adeverește pur și simplu declarația tânărului asupra punctului că testamentul a fost făcut de Jonas Oldacre în timpul călătoriei sale. E foarte curios, nu-i așa, ca un document de atâta însemnătate l-a scris în asemenea împrejurări? Nu ești îndreptățit să crezi că testamentul nu avea mare importanță pentru dânsul? Un om care-și face testamentul în felul ăsta, dovedește cu prisosință că n-are gânduri serioase.

— Și totuși în momentul când l-a scris și a semnat osânda de moarte, zise Lestrade.

— Crezi?

— Dumneata nu crezi tot așa?

— Ar fi cu puțință, dar nu găsesc afacerea destul de lămurită.

— Nu e destul de lămurită!... Ce vorbești?... Se poate o afacere mai limpede de cât asta? Iată un tânăr care află de odată, că după moartea unui bătrân va moșteni o avere frumoșică; ce face el? Fără să spună nimănui o vorbă, dă un pretext oare-care pentru ca să lipsească, se duce chiar în seara aceea să facă o vizită bătrânului, așteaptă până ce singura persoană care se mai găsește în casă s-a culcat, și atunci, rămas singur, omoară pe bătrân în odaia

lui, arde cadavrul aruncându-l pe o grămadă de lemne căreia îi dă foc, și se duce să se culce într-un hotel din vecinătate. Petele de sânge din odaie și de pe baston nu sunt prea numeroase; după cât se pare ucigașul crezuse că-și va putea săvârși crima fără multă vărsare de sânge și-și zisese că dacă va face să dispară cadavrul, felul morții victimei sale ar fi rămas necunoscut... și ar fi împiedicat ca bănuelile să cadă asupra lui. Nu e lucru vădit?

— Găsesc chiar, scumpul meu Lestrade, că lucrul e prea vădit, zise Holmes. Dumneata ai numeroase calități, dar îți lipsește imaginația; dacă te-ai putea pune cu mintea în locul acestui tânăr, ai fi ales tocmai noaptea când s-a făcut testamentul în folosul dumitale pentru ca să făptuești crima? N-ai fi găsit că e prea primejdioasă corelația între cele două fapte? Mai mult, ai fi ales un asemenea prilej, când toată lumea putea ști că dumneata veniseși în ajun în vizită, de oarece servitoarea te-a primit și ți-a deschis ușa? În sfârșit ai fi avut grijă să faci să dispară cadavrul dar să-ți lași bastonul în evidență, pentru a învedera că dumneata erai ucigașul? Mărturisește, Lestrade, că toate astea nu se țin de loc pe picioare.

— Cât despre baston, domnule Holmes, știi tot așa de bine ca și mine că un criminal e adesea așa de zăpăcit în cât nu lucrează ca un om cu sânge rece. Fără îndoială, i-a fost frică să se mai întoarcă să și-l ia din odaie. Găsește-mi o altă ipoteză care să se împace cu faptele.

— Ți-aș putea înșiră fără multă bătai e de cap o jumătate duzina, una, zise Holmes. Iată de pildă, care e posibilă și

chiar probabilă: Bătrânul e pe cale de a-și arăta hârtii le care, fără îndoială, au multă valoare; trece un vagabond care îl zărește pe fereastră, căci storul nu era decât pe jumătate lăsat; avocatul pleacă și vagabondul intră, pune mâna pe baston, omoară pe Oldacre și dispare, după ce arde cadavrul.

— Ce zor avea vagabondul să ardă cadavrul?

— Dar ce zor avea Mac Farlane să-l nimicească?

— Ca să înlăture orice urmă.

— Un vagabond ar fi simțit tot atâta nevoie ca să ascundă cadavru!

— Dar dacă făptașul a fost un vagabond, de ce n-a furat nimic?

— Pentru că a înțeles că n-o să poată vinde valorile.

Lestrade clătină capul, de și vedea bine că i se cam sdruncinase încrederea în sine.

— Ei bine! Domnule Sherlock Holmes, caută înainte pe vagabondul dumitale și în vremea asta noi o să-l ținem bine pe omul nostru. Viitorul va arăta care din noi a avut dreptate. Dar ia în seamă acest amănunt, domnule Holmes: după câte știm, niciun document n-a fost furat și dintre toți ucigașii posibili, singur pri-zonierul nostru n-avea niciun motiv ca să le ia, deoarece el era moștenitorul și tot lui i-ar fi venit mai târziu.

Prietenul meu păru izbit de această observație

— Mărturisesc că aparențele îndreptatesc sistemul dumitale, zise el; vreau numai să-ți dovedesc că sunt și altele cu putință. După cum ai spus-o, viitorul va hotărî. La revedere! Poate chiar în cursul zilei mă voi duce la Norwood să văd cum stau lucrurile pe acolo.

După plecarea detectivului, prietenul meu se ridică și-și făcu pregătirile de lucru, cu inima ușoară, ca un om căruia îi place munca pe care o începe.

— Întâiul meu gând, Watson, zise el îmbrăcându-și redingota, e să mă duc la Blackheath.

— De ce nu la Norwood?

— Pentru că, în afacerea asta, este un fapt extraordinar care mi se pare urmarea unui alt fapt tot așa de ciudat. Poliția a făcut greșeala de a-și îndrepta toată atenția asupra celui de al doilea, pentru că e singurul care constituie crima. Pentru mine e vădit că logica, la începutul acestei afaceri, cere să se lumineze punctul întâiu... acest testament bizar, făcut așa de repede, care instituia un moștenitor așa de neașteptat. Aceasta ar simplifica soluțiunea... Cred, dragul meu, că nu-mi poți fi de nici un folos; nu văd putința vre-unui pericol, altfel n-aș sta nici o clipă la îndoială și te-aș lua cu mine. Nădăjduesc că în seara asta voi putea să-ți împărtășesc vre-o descoperire care să desvinovățească pe nenorocitul tânăr.

Amicul meu se întoarse târziu și văzui îndată după trăsăturile lui obosite, după fața lui îngrijată, că speranța care îl susținuse dimineața îl părăsise. Timp de o oră cântă cu vioara, căutând să-și liniștească agitația nervilor. În cele din urmă puse instrumentul la o parte și-mi istorisi amănunțit tot ce făcuse.

— Toate merg prost, Watson, cât se poate de prost; mi-am ținut cumpătul în fața lui Lestrade, dar cred că de data asta el e pe calea cea bună, nu noi. Instinctul meu mă trage într-o parte, faptele materiale în altă parte, și tare mă tem că bunii jurați englezi nu vor avea acel grad de deșteptăciune care să le îngăduie să creadă mai degrabă în sistemul meu decât în faptele pozitive stabilite de Lestrade.

— Ai fost la Blackheath?

— Da, m-am dus și mi-am dat curând seama că răposatul Oldacre era un mare potlogar. Tatăl lui Mac Farlane plecase în căutarea fiului său; acasă nu era de cât mama tânărului: o femeie slabă, cu părul creț, cu ochii albaștri, tremurând de spaimă și de indignare. Bine înțeles, dânsa nu putea admite puțința unei crime făptuită de fiul său, dar n-a arătat nici cea mai mică surpriză, nici cea mai mare părere de rău de moartea lui Oldacre. Dimpotrivă, mi-a vorbit de el cu atâta amărăciune, încât, fără să-și dea seama atitudinea ei întărea sistemul politiei, căci, firește, dacă fiul ei a auzit-o vorbind în felul acesta, a trebuit să fie pornit spre ură și spre violență.

— «Seamănă mai de grabă cu o maimuță rea și vicleană decât cu o ființă omenească și totdeauna a fost așa, chiar în tinerețe .

— «L-ați cunoscut mai de mult?

— «Da, l-am cunoscut bine. Îmi ceruse chiar mâna. Mulțumesc lui Dumnezeu, am avut norocul să-l refuz pentru ca să iau un om mult mai bun, deși mai sărac. Mă logodisem cu dânsul, domnule Holmes, când am aflat pe seama lui o ispravă din cele mai mârșave: a închis o pisică într-o colivie, lăsând-o să moară de foame! Atât m-am înspăimântat de cruzimea lui, că n-am vrut să-l mai văd. Ea scotoci prin birou și găsi în sfârșit o fotografie ciopârțită cu un briceag.

— «E fotografia mea, zise dânsa; mi-a înapoiat-o în starea asta, în ziua căsătoriei mele, însoțită de blestemul lui.

— «Ei bine, zisei eu, se vede că v-a iertat acum, dacă și-a lăsat toată averea fiului dumneavoastră?

— «Nici fiul meu nici eu nu voiam nimic de la Jonas Oldacre, fie că mai e în viață, fie că a murit, strigă ea cu energie. E un Dumnezeu în cer, domnule Holmes, care va pedepsi pe acest om rău și va dovedi, când va veni vremea, că mâinile fiului meu nu sunt pătate cu sânge!»

Încercai în câteva rânduri să mai storc de la dânsa ceva, dar nu izbutii să mai aflu nimic care să poată sprijini ipoteza noastră; din potrivă, unele din amănuntele aflate

dezmințeau presupunerile mele. Renunțai dar, și plecai la Norwood.

Casa numită Deep Deen House e o frumoasă vilă modernă, zidită în cărămizi roșii, așezată în mijlocul unei câmpii și împrejmuită cu salcâmi. La dreapta și la oarecare depărtare de drum se găsește curtea în care erau așezate grămezile de lemne cărora li s-a dat foc.

Iată, dealminteri, un plan al locuinței. Fereastra aceasta din stânga dă în odaia lui Oldacre: din drum se poate vedea înăuntru. Aceasta e singura descoperire care mă mângâie de nereușita celorlalte cercetări. Lestrade nu era acolo, dar agentul lui m-a purtat prin toată casa. Ei făcuseră o descoperire care cădea greu în sarcina arestatului. După ce-și petrecuseră dimineata scormonind prin cenușe, găsiseră niște resturi omenești carbonizate cum și mai multe discuri de metal decolorate. Le cercetai cu grije: fără îndoială, erau nasturi de pantaloni: am deslușit chiar pe unul din ei numele lui Hymas, croitorul bătrânului Oldacre. Am examinat cu cea mai mare băgare de seamă curtea ca să văd dacă nu găsesc urme de pași, dar din pricina secetei pământul e tare ca fierul. N-am putut descoperi nimic de cât că un corp sau un pachet a fost târât peste un gard de lemn câinesc care se găsește în direcțiunea grămezi lor de lemne. Toate astea se potrivesc de minune cu sistemul acuzărei. Timp de un ceas, sub soarele arzător de August, m-am târât pe burtă prin curte, fără să fac nici un pas mai departe.

După această neizbândă intrai în odaia de culcare, pe care o cercetai cu deamănuntul. Petele de sânge sunt foarte ușoare, aproape decolorate, dar fără îndoială foarte proaspete. Bastonul era pus la o parte și avea și el câte-va pete de sânge.

Bastonul e al clientului nostru, nu mai încape nici o îndoială, chiar el îl recunoaște. Pe covor se văd urmele de pași a doi oameni, dar n-am găsit urmele unei a treia persoană. Și în privința asta dreptatea pare a fi cu potrivnicii noștri, căci dovezile sistemului lor vin una după alta, pe când noi rămâneam în statu quo.

N-am avut de cât o singură rază de nădejde, și aceea aproape fără nici o însemnătate. Am cercetat conținutul casei cu bani: cele mai multe din lucrurile pe care le conținea erau împrăștiate pe masă. Hârtiile fuseseră așezate în plicuri pecetluite, dintre care unul sau două le deschisese poliția. După cât am putut să-mi dau seama, ele nu au o valoare prea mare și carnetul de cecuri arată că averea domnului Oldacre nu e tocmai însemnată. Mi s-a părut totuși, că mai lipseau din documente. Am descoperit în hârtiile rămase, aluziuni la unele titluri, acelea, fără îndoială, care aveau mai mare preț și pe care nu le-am putut găsi. Dacă am putea să le dovedim, atunci argumentul lui Lestrade s-ar întoarce împotriva lui însuși, căci ce l-ar fi făcut pe clientul nostru să fure titluri pe care avea să le moștenească?

În cele din urmă, după ce am scotocit tot fără să dau de nici o urmă, îmi îndreptai cercetările spre servitoare.

Mistress Lexington, așa se numește, e o femeie oacheșe, foarte tăcută, cu privirea bănuitoare și piezișe. Sunt încredințat că dacă ar voi ea ar putea să ne spună multe lucruri, dar e mută ca mormântul. Ea l-a introdus pe d. Mac Farlane, la ora nouă și jumătate. La zece și jumătate a plecat să se culce. Odaia ei este la celalt capăt al casei, așa că n-a putut auzi nimic din cele ce se petreceau în aceea a stăpânului său. După cât își aduce aminte, d. Mac Farlane își lăsase în sală pălăria și bastonul. A fost trezită din somn de strigătul: "Foc! Foc!" Bietul ei stăpân a fost, fără îndoială, asasinat. Avea el dușmani? Tot omul are dușmani, dar d. Oldacre trăia foarte retras și nu vedea pe nimeni de cât pentru afacerile sale. Ea văzuse nasturii și era sigură că erau de la hainele pe care le purtase stăpânul ei în seara aceea. Grămada de lemne era foarte uscată, căci nu mai plouase de o lună; au ars ca niște chibrituri și, la sosirea servitoarei erau de jur împrejur încinse de flăcări. Simțise și dânsa, ca toți pompierii mirosul de carne arsă. Nu știe nimic nici despre documente, nici despre afacerile particulare ale domnului Oldacre.

Iată, scumpul meu Watson, ți-am făcut raportul amănunțit al neizbândeii mele. Și totuși!... totuși!... zise el strângându-și mâinile în paroxismul convingerii, simt că acuzarea merge pe un drum greșit, o simt în fundul sufletului meu. E ceva nelămurit în această afacere o taină pe care servitoarea o cunoaște cu siguranță. Am văzut în privirea ei o neîncredere instinctivă pe care o întâlnești totdeauna la cei ce sunt părtași sau știu ceva despre o

crimă. Dar la ce bun să vorbim de toate astea, Watson! Afara de vre-o întâmplare norocoasă care să ne vină în ajutor, tare mă tem că dispariția misterioasă a antreprenorului din Norwood n-o să se afle pe lista succeselor noastre, care mai curând sau mai târziu, vor fi date publicității.

— Totuși, zisei eu, atitudinea acuzatului va impresiona pe jurați într-un mod favorabil.

— Nu te încrede în jurați, dragă Watson. Dacă nu vom găsi un alt sistem de apărare, tânărul nostru e pierdut. Nu vei găsi un singur punct, în toată afacerea, ca să nu fie o armă împotriva lui și ancheta în întregime a dat rezultate foarte împovăraătoare. Cu toate astea e un amănunt în chestia hârtiilor de afaceri, care ne-ar putea sluji drept punct de plecare în cercetările noastre. Răsfoind carnetul de cecuri, am consta-tat că soldul creditor al lui Oldacre era aproape neînsemnat și aceasta din pricină că în răstimpul anului trecut iscălise cecuri foarte importante către un anume domn Cornelius. Mărturisesc că a-și da mult să știu cine este acest personagiu cu care antreprenorul retras din afaceri are legături așa de însemnate. N-o fi și el amestecat în dramă? Cornelius poate fi un samsar, cu toate astea n-am găsit nici o notă cu privire la plăți așa de importante. În lipsa altor urme, s-ar putea cerceta la Bancă cine a încasat aceste cecuri. Ori cum, mă tem că speranțele noastre vor fi zădărnicate și că Lestrade va izbuti să-și spânzure prizonierul, ceea ce va fi o izbândă pentru cei de la Scotland Yard.

N-am știut nici odată dacă Sherlock Holmes a dormit în noaptea aceea; la dejun îl găsi palid și obosit, cu ochii strălucitori, împreună mulți de cearcăne vinete. Covorul, de jur împrejurul scaunului său, era acoperit cu resturi de țigări și cu jurnale de dimineață. O telegramă era deschisă pe masă.

— Ce crezi de asta? zise Holmes întinzându-mi-o. Venea din Norwood și era astfel alcătuită: «Nouă dovadă împovăratore, vina lui Mac Farlane definitiv stabilită, te sfătuiesc să lași baltă afacerea, Lestrade»

— Pare că e lucru serios! zisei eu.

— E cântecul de triumf al lui Lestrade, răspunse Holmes cu un surâs amar. Cu toate astea, ar fi prea de timpuriu să las afacerea din mână. La urma urmelor o descoperire nouă este câte odată o armă cu două tăișuri și poate dovedi cu totul altceva de cât ceea ce crede Lestrade. Ia-ți cafeaua, Watson, după aceea vom pleca împreună să vedem ce putem face. Simt că astăzi voi avea nevoie de tovarășia și de sprijinul dumitale moral.

Prietenul meu nu mănâcă nimic; era obiceiul vechiu la el, ca în focul cercetărilor să nu ia nimic în gură și se bizuia atât de mult pe temperamentul său de oțel, că în mai multe împrejurări de aceeași natură l-am văzut aproape gata să cadă de nemâncare.

«În momentele acestea nu-mi pot cheltui energia și puterea mea nervoasă cu digestiunea», obișnuia el să spună, când, în calitate de doctor, îl muștră pentru

purtarea aceasta. N-am fost dar surprins câtuși de puțin, văzându-l că pornește la drum fără să ia o bucățică în gură. O mulțime setoasă de spectacol înconjură încă Deep Deen House, această vilă de mahala pe care am mai descris-o. Din mijlocul grădinei, Lestrade se îndreaptă spre noi, cu fața strălucitoare de bucuria izbânzei.

— Ei bine, domnule Holmes, te încumetezi să dovedești că suntem pe o cale greșită? Ai găsit pe vagabondul dumitale? strigă el.

— N-am tras încă nici o încheere, răspunse amicul meu.

— Noi am tras-o pe a noastră încă de eri și avem dovezi absolute. De data asta va trebui să mărturi-sești, domnule Holmes că ți-am luat-o înainte

— Se pare că ai descoperit ceva puțin obișnuit, zise Holmes.

Lestrade izbucni într-un râs sgomotos.

— Dumneata ești ca și ceilalți, nu-ți place să te dai bătut, zise el, dar nu trebuie să te aștepti că vei avea totdeauna dreptate, nu-i așa, doctore Watson? Veniți pe aici, domnilor, cred că am să vă conving, o dată pentru totdeauna, că John Mac Farlane a săvârșit crima.

Ne duse într-o sală întunecoasă de la spatele coridorului.

— În sala asta a venit tânărul Mac Farlane să-și ia pălăria, după ce a săvârșit crima, zise el, ia uitați-vă...

Cu o mișcare dramatică frecă un chibrit și ne arată o pată de sânge pe zidul albit cu var. Când apropie mai tare chibritul, îmi dădui seama că nu era nici o pată, ci întipărirea exactă a degetului cel mare.

— Uită-te cu lupa, domnule Holmes.

— Tocmai asta fac.

— Știi, nu-i așa, că nu există două degete care să dea aceeași întipărire.

— Am auzit spunându-se așa ceva.

— Ei bine, compară întipărirea asta cu aceea a degetului cel mare de la mâna dreaptă a lui Mac Farlane pe care am luat-o dinadins azi dimineață. El așeză întipărirea luată în ceară lângă pata de sânge; nu era nevoie să te uiti cu lupa pentru a vedea că amândouă erau făcute de acelaș deget. Pentru mine era lucru limpede că nenorocitul nostru client era pierdut.

— E vădit! zise Lestrade.

— Da, vădit, zisei eu ca un ecou.

— E vădit, adăogă Holmes.

Era, în sunetul vorbei sale, o nuanță care mă izbi și mă întorsei ca să-l privesc. Figura i se schimbase cu totul; ochii îi străluceau ca niște stele și simțeam bine că făcea eforturi disperate ca să nu pufnească de râs.

— Minunat! minunat! zise el în sfârșit. Cui i-ar fi dat prin gând? Cât de înșelătoare sunt aparențele! Părea un tânăr așa de treabă! Asta o să ne slujească drept lecție ca să nu ne mai luăm după întâia pornire a inimei, nu e așa, Lestrade?

— Da, sunt unii oameni, care au răul obicei de a se bizui prea mult pe ei înșiși, domnule Holmes.

Altădată obrăznicia agentului l-ar fi scos din sărite; acum însă nu răspunse.

— Ce noroc neașteptat că tânărul, când și-a luat pălăria, și-a lipit degetul cel mare al mânei drepte de zid! La urma urmelor e un act așa de firesc.

Holmes era nespus de liniștit dar se vedea bine că de abia își ținea râsul.

— Ia spune, Lestrade, cine a făcut această prețioasă descoperire?

— Doamna Lexington, servitoarea, care a atras apoi atenția paznicului de noapte.

— Unde se află paznicul?

— Rămăsese de pază în odaia unde se făptuise crima, pentru ca să nu se atingă nimeni de lucrurile din cameră.

— Cum se face că politia n-a observa această pată?

— N-aveam nici un motiv deosebit să cercetăm cu atâta băgare de seamă sala asta. Dealtminteri pata se găsește într-un loc cam ferit.

— Nu, nu, firește, nu mai încape îndoială în privința faptului dacă întipărirea cu pricina se găsea și ieri pe perete.

Lestrade privi pe Holmes ca și cum ar fi crezut că a înnebunit de odată. Eu însu-mi rămăsei cam surprins de veselie lui neobișnuită și de observația lui cam fără de rost.

— Nu cumva crezi că Mac Farlane a eșit ieri din închisoare cu scopul ca să ne dea el singur o nouă dovadă de vinovăția lui? zise Lestrade. Ori care expert te-ar încredința că întipărirea e în adevăr a degetului său.

— Punctul acesta e afară de ori-ce îndoială.

— Ei bine, atâta e de ajuns, zise Lestrade. Eu sunt un om practic, domnule Holmes și când stabilesc o dovadă, trag din ea toate încheerile. Dacă vei avea să-mi spui ceva, mă găsești în odaia alăturată unde mă duc să-mi fac raportul.

Holmes își recăpătase în sfârșit buna dispoziție, în care deosebii totuși o nuanță de ironie.

— În adevăr, tristă descoperire pentru clientul nostru, nu e așa, Watson? zise el. Și cu toate astea n-am pierdut încă speranța.

— Sunt încântat că o spui, zisei eu vesel; mă temeam că e pierdut fără nădejde de mântuire.

— Nu merg până acolo în cât să spun că e scăpat, dragul meu Watson, dar ceea ce știu e că descoperi-rea pe care amicul Lestrade o socotește așa de importantă, are o mare meteahnă.

— A devărat, Holmes? Și care?

— Pur și simplu următoarea: sunt sigur că pata asta nu exista ieri când am cercetat sala. Și, acum, Watson, să ieșim puțin la soare. Cu ideile nelămurite, dar cu o rază de speranță în inimă, însoții pe tovarășul meu în plimbarea lui în jurul grădinei. Holmes examinează una după alta cu cea mai mare băgare de seamă, cele patru fațade ale casei. În urmă intră în casă și străbătu toată clădirea, din pivniță până în pod. Cele mai multe din odăi erau goale, dar Holmes le cercetă cu deamănuntul. În sfârșit în coridorul de sus în care răspundeau trei camere, el se porni pe un râs nestăpânit.

— Sunt, în adevăr, lucruri foarte ciudate în această afacere, Watson, zise el. Dar cred că a sosit momentul să lămurim și pe amicul nostru Lestrade. El a râs pe socoteala noastră; de data asta vom râde și noi pe socoteala lui, dacă, precum cred, am pus mâna pe cheia problemei. Da... văd care e deslegarea tainei. Inspectorul își scria raportul când veni Holmes și-l întrerupse.

— Cred că-ți alcătuești raportul asupra acestei afaceri, zise el.

— Da.

— Nu găsești că e prea de timpuriu? Eu nu mă pot opri de a crede că dovada dumitale nu e absolută.

Lestrade cunoștea prea bine pe amicul meu pentru ca să se înșele în privința tonului vorbelor sale. El lăsa condeiul din mână și-l privi cu curiozitate.

— Ce vrei să spui, domnule Holmes?

— Nimic de cât că mai există un martor prețios pe care nu l-ai văzut.

— Și crezi că-l vei putea da pe față?

— Cred că da.

— Dă-l atunci!

— Voi face ce voi putea. Câți agenți ai?

— Aici n-am de cât trei.

— Foarte bine, zise Holmes. Sunt oameni voinici? Pot să strige tare?

— De bună seamă; dar nu înțeleg ce rost poate avea vocea lor în toate astea.

— Nădăjduesc că te voi face să înțelegi și asta și multe alte lucruri, zise Holmes. Fii bun de chiamă-i.

Cinci minute mai târziu cei trei agenți erau adunați în sală.

— Sub șopron, zise Holmes, se găsește o mare cantitate de pae, aduceți înapoi vre-o două brațe... ele vor da la iveală pe martorul pe care-l așteptăm. Ai chibrituri în buzunar, Watson? Și acum, domnule Lestrade, i-ați osteneala și însoțește-ne până sus.

După cum am mai spus-o, un coridor larg trecea prin fața a trei camere de culcare goale, Sherlock Holmes se duse la unul din capetele acestei săli pe când agenții râdeau, iar Lestrade îl privia țintă. Mirarea, ironia, neliniștea se întipăreau rând pe rând pe figura lui. Holmes sta în fața noastră; s-ar fi zis că e un scamator care se pregătește să-și arate talentele.

— Poruncește, te rog, oamenilor dumitale să aducă sus două găleți cu apă. Paele să le așezați la mijloc nu prea aproape de pereti. Așa! Totul e gata.

Fața lui Lestrade se roșise de mânie.

— Mi se pare, domnule Sherlock Holmes, că vrei să ne iei în râs, zise el; dacă știi în adevăr ceva, nu mai e nevoie de toate aceste mofturi.

— Te încredințez, scumpul meu Lestrade, că am motive foarte puternice pentru ca să fac ceea ce fac. Îți aduci aminte că nu mai departe de cât acum câte-va ore, când sorții erau de partea dumitale, mă luaseși foarte frumos la vale; nu mi-o lua, dar, în nume de rău dacă acum îmi joc și eu caii. Te rog Watson, deschide fereastra și dă foc paelor.

Făcui ce-mi spusese. Alungată de un curent de aer, o spirală de fum cenușiu se ridică în coridor, în vreme ce paele uscate trozneau în flăcări.

— Vom vedea îndată dacă putem găsi martorul care ne trebuie, Lestrade. Și acum, domnilor, strigați împreună cu mine: "Foc! Haide..., unu, doi, trei!

— Foc! strigarăm noi.

— Mulțumesc! Încă odată, vă rog!

— Foc!

— Și încă odată, cu toții împreună!

— Foc! Strigătul trebuie să fi fost auzit în tot Norwoodul. De abia terminarăm că o priveliște extra-ordinară ni se înfățișă. La capătul celalt al sălei se deschise de odată o ușă care părea una cu peretele și un om mic, sfrijit, ieși la iveală ca un iepure din culcuș.

— Minunat! zise Holmes liniștit; Watson, toarnă o găleată cu apă peste paie! Așa! Lestrade, dă-mi voie să-ți prezint pe martorul nostru de căpetenie, pe Jonas Oldacre!

Inspectorul holbă ochii la detectiv cu o expresie de mirare fă ă margini. Ochii antreprenorului clipeau des în lumina coridorului. El se uită uluit la noi și la focul care se stingea. Fața îi era respingătoare încruntată, vițioasa, rea, cu ochii rătăciți și gene albe.

— Ce e asta? zise în cele din urmă Lestrade. Ce-ai făcut tot timpul aci?

Oldacre râse silit și se trase înapoi din fața detectivului care se roșise de mânie.

— Nu făceam nici un rău!

— Nici un rău? Ai făcut tot ce ți-a stat prin putință ca să duci la spânzurătoare un nevinovat, și fără îndoială că ai fi izbutit dacă nu s-ar fi amestecat d. Sherlock Holmes.

Ticălosul începu să scâncească.

— Vă încredințez, domnilor, că nu era de cât o glumă.

— Oh! o glumă! Las' că cine râde la urmă râde mai bine. Arestați-l și duceți-l în odaia de jos, până voi veni și eu.

«Domnule Holmes, urmă el după plecarea agenților, nu puteam vorbi deschis în fața oamenilor, dar prezenta doctorului Watson nu mă împiedică să afirm că aceasta e cea mai frumoasă afacere pe care ai descur-cat-o, cu toate că modul cum ai lucrat e pentru mine și acum o taină. Ai scăpat viața unui nevinovat și ai împiedicat un scandal care mi-ar fi ruinat toată reputația.

Holmes surâse și bătându-l pe Lestrade pe umăr:

— Departe de a fi ruinită, scumpul meu prieten, reputația dumitale va câștiga mult din această afacere. Fă câteva schimbări în raportul ce-l vei alcătui și se va vedea cât de greu e să se arunce praf în ochii inspectorului Lestrade.

— Așa dar nu vrei să se vorbească despre dumneata în raport?

— De loc. Succesul e singura mea răsplată. Mai târziu, poate va veni și gloria, dar asta numai atunci când voi îngădui istoriografului meu zelos să-și dea la lumină manuscrisele, nu-i așa Watson? Ia să vedem acum unde se ascundea șoarecele nostru.

La aproape șase picioare depărtare de capătul coridorului, fusese ridicat un zid de șipci și tencuială, străbătut de o ușă ascunsă cu dibăcie. Această redută era luminată numai prin niște goluri lăsate între olane. Câteva mobile, o doniță cu apă, proviziuni de ale gurei și un mare număr de cărți și hârtii se mai aflau înăuntru.

— Iată folosul de a fi antreprenor, zise Holmes pe când eșiam. Și-a putut construi o ascunzătoare fără să mai aibă nevoie de vre-un complice, afară de acea prețioasă servitoare, pe care te sfătuiesc, Lestrade, s-o bagi la răcoare.

— Negreșit că-ți voi urma sfatul; dar cum ai descoperit reduta asta, domnule Holmes?

— Nu-mi eșea de loc din minte gândul că pehlivanul trebuie să fie ascuns undeva în casă. Când am văzut dl coridorul de sus e cu șase picioare mai scurt decât cel care-i corespunde în catul de jos, nu mi-a mai rămas nici o îndoială. Mi-am zis că nu va avea tăria să stea linistit când va auzi strigătele de alarmă. Am fi putut firește să-l prindem în ascunzătoare dar mi s-a părut mai nostim să-l

facem să se dea singur de gol; apoi, Lestrade, voiam să mă răzbun puțin pentru glumele dumitale de azi dimineață.

— Fără îndoială, domnule Holmes, mi-ai plătit cu vârf și îndesat; dar cum dracu ai bănuir că se află în casă?

— Întipărirea degetului, Lestrade; dumneata spuseși că această descoperire era doveditoare... e adevărat, dar în alt sens. Știam că pata nu se găsea pe zid din ajun. Ai băgat de seamă că eu cercetez toate cele cu deamănuntul; examinaseam sala în ajun și eram sigur, că zidul nu avea nici o pată. Așa dar întipărirea a fost făcută în timpul nopții.

— Dar cum?

— Foarte simplu. Când a fost vorba să se pecetluiască hârtiile de afaceri, Jonas Oldacre l-a făcut pe Mac Farlane să-i apese degetul cel mare pe ceară, în loc de ștampilă. Lucrul trebuie să se fi petrecut așa de repede și în chip așa de firesc, că după toate probabilitățile bietul tânăr nici nu-și mai aduce aminte. Ceva mai mult: poate că nici Oldacre nu știa în momentul acela cum se va servi de acea întipărire. Pe când sta în redută, trebuie să se fi gândit ce dovadă vădită de nevinovăția lui Mac Farlane ar putea stabili cu ajutorul întipăririi degetului tânărului. Nimic mai ușor decât să reproducă această întipărire cu puțină ceară moale, udând-o cu sânge stors dintr-o înțepătură produsă cu un ac și apăsând-o pe perete.

— Ne mai auzit, zise Lestrade, ne mai auzit, e limpede ca ziua. Și care era motivul acestei născociri, domnule Holmes?

Noua atitudine a detectivului era cu adevărat vrednică de văzut, parcă era un elev punând întrebări dascălului său.

— Ei bine, cred că nu e greu de explicat; prea cinstitul antreprenor care ne așteaptă jos, e foarte rău și foarte răzbunător. Știi că odinioară mama lui Mac Farlane i-a refuzat mâna?... Nu știai! Îți spuseseam totuși, că înainte de a te duce la Norwood, să faci o anchetă la Blackheath. Ocară asta, care-l atinsese grozav, s-a întipărit în creierul lui răutăcios și intrigant și toată viața și-a petrecut-o în căutarea unui mijloc de răzbunare. În răstimpul ultimilor doi ani afacerile îi mergeau prost, căci făcea speculații în taină, și se găsea în vremea din urmă într-o situație încurcată.

Și-a făurit atunci planul de a-și înșela creditorii și, în scopul acesta a scris valori importante în folosul unui oarecare Cornelius, care îmi închipuiesc că nu e altul decât tot el sub nume schimbat. N-am luat încă urma acestor cecuri, dar fără îndoială că au fost scontate la o bancă dintr-un oraș de provincie unde Oldacre, locuște din când în când, ducând astfel o existență în partidă dublă. El plănuia să-și schimbe numele, să-și strângă averea și să se dea la fund, ca să înceapă aiurea o viață nouă.

— E foarte cu putință.

— Și-a zis, fără îndoială, că dispărând astfel va înlătura pe de-o parte urmărirea, iar pe de altă parte, se va răzbuna într-un mod grozav pe fosta lui logodnică, dacă ar fi putut face să se creadă că fusese omorât de fiul ei. Cum vezi era un cap de operă de mișelie și a isbutit ca un maestru. Ideia testamentului, care da un motiv aparent crimei, vizita secretă fără știrea părinților, bastonul rămas, sângele, rămășițele de oase calcinate, nasturii găsiți lângă grămada de lemne, toate erau minunat puse la cale! Dar omului nostru îi lipsea cea mai înaltă însușire de artist, aceea de a ști unde să se oprească. Voia să desăvârșiască ceea ce era desăvârșit, să strângă și mai mult ștreangul în jurul gâtului nenorocitei victime și așa a stricat totul... Să coborâm, Lestrade, vreau să-i pun câteva întrebări.

Nemernicul antreprenor sta în odaia de jos între doi polițiști.

— A fost o glumă, domnilor, nimic de cât o glumă! se tânguie el necurmat. M-am ascuns numai pentru ca să știu ce efect va produce dispariția mea și nu mă îndoiesc că nu veți fi atât de nedreți în cât să credeți că ași fi lăsat să se întâmple ceva rău bietului Mac Fadane.

— Despre asta vor hotărî jurații, zise Lestrade, căci tot vei fi tras la răspundere pentru acest complot premeditat, dacă nu chiar pentru o încercare de omor.

— Și fără îndoială că creditorii dumitale vor putea încasa de la bancă valorile domnului Cornelius, zise Holmes.

Omulețul tresări și-și întoarse privirea spre amicul meu.

— Mulțumesc pentru binele ce mi l-ai făcut; poate că într-o zi voi putea să-mi plătesc datoria față de dumneata.

Holmes surâse cu îngăduială

— Cred că, timp de câțiva ani, vei fi ocupat aiurea, zise el. Dar încă ceva: ce ai pus sub grămada de lemne, de-asupra pantalonilor dumitale? Un câine mort, iepuri de casă, ori ce? Nu vrei să spui? Zău, nu e frumos din parte-ți! Fără îndoială, doi iepuri au fost de ajuns ca să-ți dea sângele și rămășițele de oase trebuincioase! Dacă vre-o dată ai să faci o dare de seamă asupra acestei afaceri, Watson, să te rostești pentru iepuri.

